

Avdelning
Utvärderingsavdelningen
Handläggare
Inger Wikström Öbrand
08-563 087 19
inger.wikstrom.obrand@uka.se

Datum 2017-11-28
Reg.nr 411-00483-16

Rektor vid Umeå universitet

Pilotgranskning av kvalitetssäkringsarbetet vid Umeå universitet

Beslut

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) beslutar att Umeå universitet ska ingå i de ordinarie granskningarna av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete.

Lärosäten vars kvalitetssäkringsarbete inte har fått det samlade omdömet *godkänt* uppfyller inte samtliga aspektområden eller perspektiv som UKÄ tagit fram. Dessa utgår ifrån högskolelag, högskoleförordning och *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)*, 2015¹. De lärosäten som inte har fått det samlade omdömet godkänt kommer att ingå i de ordinarie granskningarna av

Ärendets hantering

UKÄ har under 2016 och 2017 genomfört en pilotgranskning av kvalitetssäkringsarbetet Vid Umeå universitet.

Granskningarna utgår ifrån de krav som ställs i högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100) samt i ESG. Se *Vägledning för granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete*. Uppdraget ligger inom ramen för det nationella systemet för kvalitetssäkring av högre utbildning (*Nationellt system för kvalitetssäkring av högre utbildning. Redovisning av ett regeringsuppdrag, Rapport 2016:15*).

Pilotgranskningen har haft som syfte att pröva och utveckla UKÄ:s metod för granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete. De lärosäten som fått det samlade omdömet *inte godkänt* kommer att granskas på nytt i den ordinarie granskningsomgången av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete. De lärosäten som fått det samlade omdömet *godkänt* räknas däremot som färdiggranskade och kommer inte omfattas av den ordinarie granskningsomgången av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete. (För närmare information, se *Vägledning för granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete, pilotstudie*.)

För granskningen av Umeå universitet har UKÄ efter ett nomineringsförfarande utsett en bedömargrupp bestående av sakkunniga, en student- eller doktorandrepresentant och en arbetslivsföreträdare.

De underlag som ligger till grund för bedömningen framgår av bedömargruppens yttrande. Utifrån underlagen har bedömargruppen redovisat en bedömning med vidhängande motivering av nedanstående aspektområden och perspektiv (se bedömargruppens yttrande).

Aspektområden:

- styrning och organisation
- miljö, resurser och område
- utformning, genomförande och resultat
- uppföljning, åtgärder och återkoppling.

Perspektiv:

- studenters och doktoranders perspektiv
- arbetslivets perspektiv
- jämställdhetsperspektiv.

I bedömargruppens yttrande ges även ett förslag till samlat omdöme.

UKÄ har innan det slutliga yttrandet formulerats skickat bedömargruppens preliminära yttrande till lärosätet på delning, för att korrigera eventuella sakfel. Delningstiden var tre veckor. De svar som lärosätet inkom med framgår av bilaga 3 i yttrandet.

Bedömargruppen har tagit del av lärosätets svar, och i de fall där bedömarna gjort bedömningen att det varit relevant har ändringar gjorts i yttrandet.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Med utgångspunkt i bedömargruppens förslag ger UKÄ lärosätets kvalitetssäkringsarbete det samlade omdömet inte godkänt. UKÄ:s samlade omdöme redovisas i bilaga 1.

Beslut i detta ärende har tagits av ställföreträdande myndighetschef Annika Pontén efter föredragning av utredaren Inger Wikström Öbrand i närvaro av enhetschefen Viveka Persson, avdelningschefen Karin Järplid Linde och strategi- och planeringsansvarige Per Westman samt kommunikationschefen Agneta Rolfer.

Annika Pontén

Inger Wikström Öbrand

Kopia till:
Bedömargruppen

Bilaga 1: Samlat omdöme

Umeå universitet

Lärosäte	ID-nr	Samlat omdöme
Umeå universitet Universitetskanslersämbetet instämmer i bedömargruppens ställningstagande.		Inte godkänt
<p>"Sammantaget visar underlagen att kvalitetssäkringsarbetet inte kan godkännas. Enligt UKÄ:s metod skall samtliga aspektområden och perspektiv bedömas som tillfredsställande för att det samlade omdömet skall bli positivt. Då aspektområde 3 och jämställdhetsperspektivet ännu inte kunnat bedömas som tillfredsställande, ser sig bedömargruppen tvungen att inte godkänna kvalitetssäkringsarbetet vid lärosätet, trots dess otvetydiga förtjänster.</p> <p>Lärosätet har ett på många punkter genomtänkt och fungerande kvalitetssäkringsarbete. Grundbulten i systemet är det kvalitetssystem för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, med elva aktiviteter avsedda att genomföras i cykler på ett, tre och sex år, som antogs år 2015. De delar som man redan har mer breda erfarenheter av har också uppfyllt förväntningarna. Detta ger en god grund för ett systematiskt kvalitetsarbete, med det Utbildningsstrategiska rådet (USSR) som central aktör och med fakultetsaudits och programrådsarbetet som viktiga instrument. Också de andra komponenterna i åtgärdspaketet är betydelsefulla.</p> <p>Det är dock inte helt klart, vilka kvalitetskomponenter som avses få en återkommande behandling inom det angivna kvalitetssystemet, vilket reflekteras i bedömargruppens överväganden rörande frågor som forskning och utbildning samt arbetslivsperspektiv på utbildning. Förutsättningarna för att utnyttja systemet på ett lärosätesövergripande sätt finns dock. Detta har man också avsett göra när det gäller forskarutbildningen, vars kvalitetssystem ännu inte är på samma systematiska nivå som kvalitetssystemet för grund- och avancerad utbildning.</p> <p>Som ovan framgått finner bedömargruppen att lärosätets kvalitetssäkringsarbete uppfyller kraven i tre av fyra aspektområden, samt student- och arbetslivsperspektivet. Vad avser aspektområde tre, utformning, genomförande och resultat, jämställdhetsperspektivet samt vissa bedömningsgrunder inom främst aspektområde två har systemet inte funnits vara tillfredsställande. Det finns också annars svagheter som kan åtgärdas och utvecklingsområden som kan förbättras. Efter att svagheter åtgärdats har systemet enligt bedömargruppens mening goda förutsättningar att fungera som ett konsekvent och transparent system med vars hjälp man förmår genomlys och utveckla alla delar av organisationen.</p> <p>Aspektområde: Styrning och organisation Det nya kvalitetssäkringssystemet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå med 11 punkter framstår som ett system med element på alla nivåer av verksamheten. USSR har överblicken över systemet som helhet. Fakultetsaudits som del av kvalitetssäkringssystemet har redan efter två omgångar visat sig ha betydande potential för att sprida goda exempel över universitetet.</p>		

Datum
2017-11-28Reg.nr
411-00483-16

Kvalitetssystemet för forskarutbildning är inte lika väl utvecklat, men har inte av bedömargruppen bedömts som bristfälligt. Planen att integrera detta kvalitetssystem i det ovan nämnda systemet förtjänar att förverkligas.

Generellt sett, både i relation till detta aspektområde och i samband med andra aspektområden, har lärosätets arbete med att säkerställa kommunikation angående kvalitetsarbetet till relevanta intressenter bedömts vara icke tillfredsställande. Särskilt kan uppmärksammas, att tillgången till information på engelska för internationell personal och studenter är begränsad.

Bedömargruppen noterar även att lärosätets mål och strategier inte är explicit integrerade i kvalitetssystemet, en svaghet som lärosätet självt påpekar i självvärderingen att det bör åtgärdas.

Detta förslag stödjer bedömargruppen.

Sammantaget är aspektområdet tillfredsställande.

Aspektområde: Miljö, resurser och område

Personalen ges möjlighet att utveckla sin kompetens och man lägger stor vikt vid pedagogisk utveckling. Lärosätet har en lovvärd ambition att öka andelen undervisning som utförs av disputerade lärare, vilken också stöds med budgetmedel.

När det gäller kopplingen mellan forskning och utbildning har bedömargruppen inte funnit tillräcklig evidens för att lärosätet säkerställer och systematiskt följer upp denna koppling, även om det systematiska och resultatrika arbetet på att öka andelen disputerade i lärarkåren förtjänar en eloge. Rekryteringsprocesserna är i sin ordning.

Lärosätets arbete med att säkerställa ändamålsenlig infrastruktur och studentstöd stöds bl.a. av studentenkäter. Det är dock en svaghet att distansstudenterna inte deltar i enkäterna och lärosätet kan inte heller visa hur det förhåller sig till infrastruktur när det gäller den här studentgruppen.

Sammantaget är aspektområdet tillfredsställande.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat

Även om det föreligger ett flertal aktiviteter som syftar till att följa upp, utvärdera och utveckla utbildningarnas utformning och genomförande, har lärosätet inte på ett tillfredsställande sätt visat att man arbetar systematiskt med att följa upp och utvärdera att studenternas faktiska läranderesultat motsvarar de förväntade resultaten. Lärosätets systematiska arbete med målmatriser har bedömts vara en styrka, men målmatriserna är tillsvidare för grova för att i tillräcklig mån ge en bild av hur ett programs kurser bidrar till måluppfyllelsen. Processerna för kring inrättande/nedläggning av utbildningar samt rutiner och processer för utveckling och utformning är i sin ordning.

På forskarutbildningsnivå är rutinerna och processerna för utveckling, utformning, inrättande och nedläggning av utbildningar mer otydligt beskrivna. På denna nivå utgör å andra sidan den tydliga kopplingen mellan de individuella studieplanerna och de nationella målen en styrka.

Sammantaget är aspektområdet inte tillfredsställande.

Arbetslivets perspektiv

Kopplingen till arbetslivet sker på flera plan. Att man tar detta arbete på allvar visas bl.a. av att

andelen externa examensarbeten upphöjts till en indikator i fördelningen av budgetramar. Trendspaningen för att framtidssäkra utbildningen kunde utvecklas och samarbetet med det omgivande samhället på övergripande nivå struktureras tydligare bl.a genom en tydligare koppling till kvalitetssystemet.

Sammantaget är perspektivet tillfredsställande.

Studenters och doktoranders perspektiv

Lärosätet har ett väl fungerande arbete med att säkerställa studenters och doktoranders rätt att utöva inflytande över utbildningen. Den återkommande studentkårsskrivelsen samt en seriös studentrepresentation på olika nivåer är positiva element i detta perspektiv. Arbetet på att engagera nya studenter i arbetet, att förbereda dem för arbetet och att kommunicera med studenterna bör utvecklas. Distansstudenterna borde engageras i högre grad.

Sammantaget är perspektivet tillfredsställande.

Jämställdhetsperspektiv

Bedömggruppen konstaterar att Umeå universitet har ett väl utvecklat system för datainsamling och analys, positivt är även att rådet för lika villkor kommer integreras bättre i linjeorganisationen. Dock har arbetet med att integrera jämställdhet och lika villkor i de beslut, mål och åtgärdsplaner som ingår i kvalitetssystemet inte alls kommit lika långt. Som viktiga exempel på dessa brister vill bedömggruppen framförallt peka på att det inte framgår att jämställdhet och lika villkor är aspekter som skall beaktas vid inrättande eller nedläggning av program eller forskarutbildningsämnen. Det är även otydligt hur det systematiska arbetet med att följa upp, utvärdera och utveckla integreringen av jämställdhetsperspektiv går till och det framgår inte heller om Umeå universitet har identifierat vilka relevanta intressenter är vid kommunikationen kring förändringar i arbetet med integrering av jämställdhetsperspektiv.

Sammantaget är perspektivet inte tillfredsställande.

Aspektområde: Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Lärosätet har fastställt ett kvalitetssäkringssystem för utbildning på grundnivå och avancerad nivå som innehåller både systematiskt återkommande granskningar och återkopplingar. Ansvarsfördelningen i kvalitetssäkringsfrågor har bedömts vara tydlig. Systematiken i själva återkopplingen syns dock inte klart från underlagen. Kvalitetssäkringssystemets förmåga att förnya sig självt är inte heller tydligt beskriven. För utbildning på forskarnivå är systemet ännu inte utvecklat till samma nivå. Det nuvarande, mer traditionella systemet, är dock tillfredsställande. Bedömggruppen ser framförallt en svaghet gällande uppföljningen av eventuella systematiska brister inom forskarutbildningen vid Umeå universitet. Kommunikationen till relevanta intressenter kring uppföljning, åtgärder och återkoppling förefaller inte ske helt genomtänkt och systematiskt. Det finns också utrymme för förbättring av den information som sprids via webben.

Sammantaget är aspektområdet tillfredsställande.”

Bedömargruppens yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Umeå universitet

Bedömargruppens uppdrag

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har gett oss i uppdrag att granska kvalitetssäkringsarbetet vid Umeå universitet. I detta yttrande framgår våra bedömningar med vidhängande motiveringar och ett förslag till samlat omdöme.

Härmed överlämnar vi vårt yttrande till UKÄ.

Bedömargruppens sammansättning

I bedömargruppen har följande ledamöter ingått:

- Kansler, Thomas Wilhelmsson, Helsingfors universitet, Finland (ordförande)
- Professor, Lena Mårtensson, Högskolan i Skövde (sakkunnig)
- Doktor, Lena Petersson, Chalmers tekniska högskola (sakkunnig)
- Alexis Engström, Uppsala universitet (studentrepresentant)
- Doktor, Marie Westrin, Ericsson AB (arbetslivsföreträdare).

Bedömargruppens arbete

Granskningen har utgått ifrån de krav som ställs i högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100) samt i *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG 2015)*¹. Se vidare *Vägledning för granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete* (UKÄ 2016). Underlag för bedömningen har utgjorts av lärosätets självvärdering, studentinlaga samt underlag som UKÄ tagit fram. Intervjuer har genomförts, via webb och i samband med platsbesök, med representanter för lärosätet och för studenter och doktorander samt med arbetslivsföreträdare som lärosätet samarbetar med. I bedömningsunderlaget har det även ingått dokumentation om de fördjupningsområden som bedömargruppen har granskat vid platsbesöket. Scheman för webbintervju och platsbesök återfinns i bilaga 1 och 2.

Bedömningsprocessen

På grundval av underlagen har vi granskat lärosätets kvalitetssäkringsarbete och gjort en bedömning utifrån nedanstående aspektområden och perspektiv.

Aspektområden:

- styrning och organisation
- miljö, resurser och område
- utformning, genomförande och resultat
- uppföljning, åtgärder och återkoppling.

Perspektiv:

- studenters och doktoranders perspektiv
- arbetslivets perspektiv

¹ Se även UKÄ:s översättning *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning (ESG), 2015*.

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

- jämställdhetsperspektiv.

Aspektområdena och perspektiven är desamma för samtliga komponenter som ingår i UKÄ:s nationella kvalitetssäkringssystem. *Område* granskas dock inte inom granskningarna av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete.

UKÄ har delgivit lärosätet vårt preliminära yttrande för att ge möjlighet att korrigera eventuella sakfel. Delningstiden var tre veckor. Vi har tagit del av lärosätets svar (se bilaga 3), och i de fall där vi gjort bedömningen att det har varit befogat har yttrandet korrigerats.

För bedömggruppen

Thomas Wilhelmsson
Ordförande

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

Bedömargruppens bedömning

Umeå universitet

<p>Lärosäte Umeå universitet</p>	<p>ID-nr A-2016-11-4135</p>
<p>Aspektområde: Styrning och organisation Aspekt: Policy för kvalitetssäkring samt informationshantering Bedömning med motivering: Lärosätets kvalitetssäkringsarbete är systematiskt och relaterar till övergripande mål och strategier som lärosätet fastställt för sin verksamhet.</p> <p>Umeå universitet etablerades 1965. Lärosätet är organiserat i fyra fakulteter och en lärarhögskola, därutöver tillkommer ledning, universitetsförvaltning, institutioner och centrumbildningar. Umeå universitet bedriver undervisning på samtliga nivåer och har ca 31 000 studenter (kandidat-, magister-, masternivå) och ca 1 100 doktorander (forskarnivå). Universitetet är ett fullbreddsuniversitet med forskning inom medicin, natur- och teknikvetenskap, samhällsvetenskap, humaniora, utbildningsvetenskap samt det konstnärliga området.</p> <p>Lärosätets kvalitetssäkringssystem är nytt såsom system och därför inte helt beprövat i praktisk verksamhet under längre tid. Lärosätet har emellertid redan en tradition av systematiskt kvalitetsarbete, med ett kvalitetssystem integrerat i linjeorganisationen som fastställdes år 2007. Det nya kvalitetssystemet bygger på element från det tidigare. Det har beretts under en längre tid, över tre år, och beredningen har involverat stora delar av organisationen. Den bild bedömargruppen fick under platsbesöket var att systemet förankrats väl i organisationen. Därför anser bedömargruppen att det trots kvalitetssäkringssystemets nyhet föreligger tillräcklig dokumentation och erfarenheter för att göra en bedömning av systemet.</p> <p>Det nya kvalitetssystemet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå trädde i kraft från ingången av 2016 (med en mindre revidering i februari 2017). Kvalitetssystemet består i huvudsak av elva konkreta aktiviteter som genomförs årligen, vart tredje eller vart sjätte år. De årliga aktiviteterna inkluderar studentundersökningar, temaseminarier en till två gånger per termin med syftet att dela goda exempel som kan bidra till kvalitetsutveckling, en pedagogisk meriteringsmodell vars syfte är att premiera en hög pedagogisk kompetens som därmed även ska bidra till fortlöpande kvalitetshöjning av utbildningarna, en handlägningsordning som säkrar att lärandemål per kurs bidrar till att de nationella examensmålen nås, utbildningsutvärderingar genomförs och används som underlag i den verksamhetsberättelse och verksamhetsplan som görs per utbildningsprogram.</p> <p>Verksamhetsberättelse och verksamhetsplan utformas enligt anvisningar per fakultet/lärarhögskola och de utgör underlag för diskussion och utveckling i programråden, dessa är också exempelvis centrala i dialogen mellan de programansvariga, fakultetens ledning och utbildningskommittéerna. Vart tredje år följer lärosätet upp den kårgemensamma skrivelsen som tar upp återkommande problem, varje utbildningsprogram utvärderas vart tredje år av en kollega från en annan fakultet eller annat lärosäte. Vart sjätte år granskas en av fakulteterna, lärarhögskolan eller utvalda enheter i den centrala förvaltningen enligt ett särskilt auditförfarande. Lärosätet skriver även i självvärderingen att den externa utvärdering som genomförs är den som görs i regi av UKÄ. Programutvärdering som genomförs vart tredje år är den komponent inom systemet som inte tagits i reguljär drift vid tidpunkten för utvärderingen. Bedömargruppen finner att kvalitetssäkringssystemet ger uttryck för och utvisar att det är konstruerat för att möjliggöra för ett systematiskt och proaktivt kvalitetsarbete vid Umeå universitet.</p>	

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

När det gäller kvalitetssystemet för utbildning på forskarnivå fattades beslut om detta den 31 januari 2017. Det säger sig självt att erfarenheterna av detta system inte kan vara breda. Huvudsakligen bygger systemet dock på tidigare fastställda styrdokument, varför man också här kan anses ha tillräcklig dokumentation för bedömning av systemet. Kvalitetssystemet för forskarutbildningar är utformat ifrån European standards and Guidelines och European University Association Council for Doctoral Educations riktlinjer och utifrån dessa dokument har följande perspektiv identifierats som särskilt centrala att kvalitetssäkra: forskarutbildningsmiljön, rekrytering och antagning, handledning, studieplaner (allmänna och individuella), avhandling och det offentliga försvaret, kurser, internationalisering, samt lika villkor och inflytande. Inom perspektivet forskarutbildningsmiljö uppger lärosätet att de ska säkerställa att varje doktorand ges förutsättningar för att nå de nationella examensmålen, frågor om forskningsetik, god forskningspraktik och publiceringsetik adresseras inom forskarutbildningsmiljö. Antagning regleras via kvalitetssystemet men också genom rektors och fakulteternas delegationsordning samt antagningsordningen för forskarutbildning. Att uppnå en professionell handledning ska säkerställas genom att den följer nationella och lokala regler och förordningar. Rektors delegation av beslutsansvar för innehållet i de allmänna studieplanerna till fakultetsnämnderna, samt rektors delegation om beslut och ansvar för uppföljning säkerställer fakulteternas ansvar. En kvalitetsindikator för att avhandlingarna och det offentliga försvaret av dessa ska vara av hög vetenskaplig kvalitet är att examinationerna av dessa genomförs rättssäkert, enligt förordningar och regler, samt enligt vedertagna kollegiala former. Institutionerna är ansvariga för att avhandlingarna håller den vetenskapliga standard som kan förväntas och att examensmålen i övrigt är uppnådda. Via fastställda kursplaner eller kursbeskrivningar ska doktorandkurserna utvärderas och sammanställas. Dessa sammanställningar ska rapporteras till respektive fakultet och där utgöra underlag för verksamhetsberättelsen. Lärosätet uppger att de ser internationalisering som en viktig kvalitetsindikator. Denna kvalitetskomponent vill de främja via internationella kurser, forskarnätverk, konferenser och utlandsvistelser. Deltagande i dessa aktiviteter ska skrivas in i de individuella studieplanerna och följas upp som en del av uppföljningen av de individuella studieplanerna. Lika villkor och jämställdhet ska vara integrerat i samtliga delar av forskarutbildningen. Doktorandernas synpunkter tas om hand i medarbetarenkäten, i dialogmöten med universitetsledningen samt i avgångsenkäten.

De två systemen för kvalitetssäkring, för å ena sidan utbildning på grundnivå och avancerad nivå, å andra sidan utbildning på forskarnivå, är till sin uppläggning mycket olika och svårjämförbara. Medan kvalitetssystemet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå framstår som ett genomtänkt system av åtgärder (aktivitet 1-11), är kvalitetssystemet för utbildning på forskarnivå mer fokuserat på ett antal centrala perspektiv och mål i anslutning till dem. Fokus på åtgärder och genomförande är inte lika klart i det senare systemet. De centrala koordinerande organen för kvalitetssäkringsarbetet på lärosätetsnivå är också olika för de båda systemen. För utbildningen på grundnivå och avancerad nivå utgör Utbildningsstrategiska rådet (USSR) det drivande organet, medan motsvarande roll inom forskarutbildningen enligt lärosätets självvärdering sägs ligga hos Forskningsstrategiska rådet (FOSTRA).

De olika sätten att systematisera kvalitetssäkringsarbetet på de två nivåerna motiverades under platsbesöket, förutom med att tidtabellen för reformarbetet ännu inte givit möjlighet till en mer djupgående reform av kvalitetssäkringsystemet för forskarutbildningen, med forskarutbildningens annorlunda, mer individuella karaktär. Det är bedömargruppens uppfattning att denna motivering är vägande och legitimerar den lösning man nu har. I försvaret av doktorsavhandlingarna ingår också en

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

sådan fortlöpande offentlig och partiellt extern kontroll av de individuella prestationerna att kvalitetsarbetet kan läggas upp på ett annat sätt.

Lärosätets ledning planerar emellertid, enligt självvärderingen, att under hösten 2017 inleda ett arbete för att utveckla ett gemensamt kvalitetssystem för alla nivåer. Vid platsbesöket gavs intrycket att detta närmast skulle innebära en integrering på lämpligt sätt av forskarutbildningen i det system som gäller för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Bedömargruppen anser att detta säkerligen skulle stärka kvalitetssystemet och göra det ännu mer transparent. Alla de grupper som under platsbesöket tillfrågades om detta projekt gav det också sitt stöd. Projektet förutsätter beslut också av organisatorisk karaktär, såsom avseende rollfördelningen mellan USSR och FOSTRA både vid beredningen och verkställigheten av det nya sammanhållna systemet. Sådana beslut har dock ännu inte fattats.

Lärosätet har eftersträvat att understryka kvalitetssäkringsarbetets systematiska karaktär genom att explicit anknyta arbetet till ENQAs European Standards and Guidelines (ESG). Bedömargruppen finner detta vara en god utgångspunkt för systemet, som grundval för att skapa ett systematiskt kvalitetsarbete. Det som framstår som svagare än vad som rekommenderas i ESG är den externa granskningen. Nu omnämns i självvärderingen bara möjligheten att ta med en kollega från ett annat lärosäte i programutvärderingen (aktivitet 9), men detta nämns där mer som ett undantag och begränsat i första hand till Linköpings universitet. Den enda egentliga externa utvärderingen uppfattas, enligt tillgängliga underlag, utgöras av UKÄs granskningar. Vad gäller de två (av fem) fakultetsaudits (aktivitet 10) som har utförts, framgår det också från underlagen att granskningsgrupperna har bestått av lärosätets egen personal. Detta har emellertid, enligt vad som framkom på platsbesöket, inte berott på motstånd mot extern evaluering i sig, utan snarare grundat sig på praktiska svårigheter i samband med inkörningen av ett nytt instrument. Lärosätet uppgav vid platsbesöket att de i fortsättningen kan tänka sig att inkludera extern expertis i granskningsgrupperna. Bedömargruppen finner att detta kan slipa det i sig goda auditinstrumentet ytterligare. Detta eftersom att just en utomståendes analys många gånger är den bästa källan till kvalitetsförbättringar.

Lärosätet har fastställt mål och strategier för sin verksamhet. Kopplingen till dessa är inte explicit integrerad i kvalitetssystemet. Som lärosätet självt påpekar i självvärderingen kan det finnas skäl att överväga tydligare hänvisningar.

Såväl med hänsyn till denna koppling som till andra motsvarande kopplingar vore det en fördel om lärosätet hade samlat alla de styrinstrument som relaterar till kvalitetssäkringen i en kvalitetshandbok (t.ex. ett elektroniskt dokument på nätet, med alla relevanta länkar). Enligt de uppgifter som bedömargruppen fått har man uttryckligen avstått från att ställa detta krav på lärosätet. Då detta är fallet finner bedömargruppen det svårt att förutsätta, att lärosätets mål och strategier finns omtalade i samma dokument som proceduren för kvalitetssäkring, så länge proceduren också öppnar för ett beaktande av målen och strategierna.

Under platsbesöket fick bedömargruppen ett intryck av att kvalitetssäkringsarbetet var väl integrerat i organisationen och att det därmed fanns goda möjligheter att relatera arbetet till lärosätets övergripande mål och strategier. En central aktör i detta hänseende är USSR, som sammanför universitetsledningen med företrädare för fakulteternas ledning, planeringsenheten och studentkårerna och arbetar både med kvalitetssäkrings- och strategifrågor. Under platsbesöket vittnade deltagarna i USSR:s arbete om stor entusiasm för kvalitetssäkringssystemet och beredskap

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

att höja kvaliteten på universitetets arbete genom läroprocesser utöver fakultetsgränserna. Man upprepade också flera gånger att tanken med det nya kvalitetssystemet inte blott var kvalitetssäkring som kontrollfunktion, utan systemet skulle också vara kvalitetsdrivande. Detta ligger självfallet i linje med lärosätets mål och strategier.

En ökad internationalisering, ex. avseende antal utresande studenter och en hög andel av internationella studenter på avancerad nivå, utgör ett mål för lärosätet. I lärosätets självvärdering nämns trots denna målsättning inte något om de särskilda utmaningar som ett lärosäte möter vid kvalitetssäkring av internationella program på grundnivå och avancerad nivå. Också i andra delar av självvärderingen är kvalitetssäkringen av internationaliseringen styvmoderligt behandlad. Vid platsbesöket framkom också kritik mot att relevanta styr- och informationsdokument inte alltid finns översatta till engelska (för forskarutbildningens del är samtliga regelverk översatta). Bedömargruppen fick intrycket att lärosätet med fördel kunde satsa mer på kvalitetssäkringen i relation till behoven hos internationell personal och studenter.

B. Lärosätet har en ändamålsenlig och tydligt definierad ansvarsfördelning för kvalitetssäkringsarbetet.

Ansvarsfördelningen i kvalitetssäkringsfrågor är tydlig. Av dokumentationen framgår, att ansvarsfördelningen följer den ordinarie linjeorganisationen med klara beskrivningar av var ansvaren ligger i olika avseenden. Detta framgår såväl av lärosätets generella kvalitetssystem som av de preciserade kvalitetssystem som de enskilda fakulteterna och Lärarhögskolan fastställt.

Ett centralt koordinerande organ är USSR. Dess roll och betydelse framstår som viktig vad avser det generella kvalitetssäkringsarbetet på lärosätet. De representanter för USSR som bedömargruppen intervjuade visade mycket entusiasm över insatserna av detta organ både i utvecklandet och verkställigheten av det nya kvalitetssystemet. De såg USSR som ett starkt organ, vars ställningstaganden regelmässigt förverkligades. I verksamheten, såsom den framgick vid platsbesöket, var man inte alltid lika klar över vilka åtgärder som utgjorde en följd av USSR:s insatser, men man antog att detta berodde på att förverkligandet av USSR:s beslut ofta skedde inom ramen för linjeorganisationen, via dekanerna, utan särskild USSR-stämpel. Detta anses dock följa systemets logik och detta föranleder därför naturligt inte någon kritik..

Vad gäller forskarutbildningen fann bedömargruppen vid platsbesöket att FOSTRA:s roll inte alls var lika betydande som den USSR har inom grundutbildningen och utbildningen på avancerad nivå. Detta beror på att forskarutbildningsfrågor utgör bara en liten del av alla de forskningsrelaterade frågor som FOSTRA har att behandla. Detta är skäl att notera, då lärosätet arbetar med att slå samman de båda kvalitetssäkringssystemen.

Inom fakulteterna/lärarhögskolan är ansvarsfördelningen varierande. De centrala organen för kvalitetssäkring, programråden, fungerar inte på samma sätt inom alla fakulteter. Deras ställning och befogenheter varierar mellan fakulteterna. Det framgår inte till vilken del skillnaderna är betingade av olika behov inom olika vetenskapsgrenar/undervisningsområden och till vilken del de bara mer eller mindre slumpmässigt har utvecklats olika. I den nyligen gjorda auditen av teknisk-vetenskapliga fakulteten rekommenderades ett förtydligande av de programansvarigas och programrådets ansvar. Trots de formella variationerna fick bedömargruppen vid platsbesöket ett intryck av att programrådsstrukturen efter att det nya kvalitetssäkringssystemet införts också fått mer gemensamma

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

kvaliteter. Också på områden där programråd tidigare saknats har sådana nu införts och alla uppfattade att programrådets reella inflytande var stort, oberoende av variationerna i deras formella beslutsbefogenheter. Programråden framstod som en väsentlig och uppenbart välfungerande del av kvalitetssäkringssystemet. Bedömargruppen anser dock att det föreligger ett behov att ytterligare diskutera eventuell harmonisering av strukturen särskilt med hänsyn till program av fakultetsöverskridande karaktär. Ett förenhetligande och förtydligande är också motiverat för att göra strukturen mer transparent på universitetsnivå.

Bedömargruppen noterar också att programråden i vissa fakulteter har egna medel till sitt förfogande. Med hänsyn till programrådets centrala roll i kvalitetssäkringssystemet förtjänar detta att lyftas fram som ett gott exempel som övriga fakulteter borde följa. Det säger sig självt att ett programråd med egna resurser har bättre möjlighet att utföra sitt uppdrag proaktivt och självständigt.

C. Lärosätets kvalitetssäkringsarbete bygger på systematiska processer som uppmuntrar till delaktighet, engagemang och ansvar hos lärare, övrig personal samt studenter.

Det systematiska kvalitetssäkringsarbetet bedrivs på många nivåer. Kvalitetssystemet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå anger genom de uppräknade elva aktiviteterna på ett systematiskt sätt ramarna för detta. På fakultetsnivå varierar ramarna, men det finns inget skäl att anta, att den grundläggande strävningen att engagera lärare, övrig personal och studenter skulle saknas. Vid platsbesöket mötte bedömargruppen ett stort engagemang bland dem som på olika nivåer var involverade i att förverkliga det nya kvalitetssäkringssystemet. Flera medarbetare och studenter berättade att införandet av systemet i sig innebar ett tillskott av energi till kvalitetsarbetet.

För att skapa en gemensam kvalitetskultur för hela universitetet är fakultetsaudit viktiga, då man här granskar varandra över fakultetsgränserna. Två audits, avseende humanistiska fakulteten och tekniskt-naturvetenskapliga fakulteten, har redan genomförts, och ett revisionsteam för den kommande auditen av Lärarygskolan har tillsatts. Även om auditarna inte förutsätter självvärdering, vilket av resursskäl förefaller vara en god lösning, och därmed inte i sig engagerar hela personalen, knyter de samman lärare, övrig personal och studenter över fakultetsgränserna på ett sätt som är ägnat att befrämja kontakter och idéspredning över lärosätet. Vid platsbesöket omvitnades flera gånger hur auditerna utgjorde lärprocesser både för revisionsteamet och för de fakulteter som auditerades.

Programrådets centrala roll i kvalitetssäkringsarbetet har redan nämnts. Också dessa engagerar på ett brett fält lärare, övrig personal och studenter i kvalitetssäkringsarbetet. Vid platsbesöket kunde bedömargruppen notera ett stort engagemang bland programrådets medlemmar.

På kursnivå utförs kursvärderingar, som utgör material för programrådets arbete. Enligt lärosätets självvärdering utförs kurs- och programutvärderingar fortlöpande. Resultaten av dem sägs utgöra underlag för dialoger i lärarkollegier, programråd, institutionsledningar och fakultetsledningar. Vid platsbesöket framkom inget som skulle ha motsagt detta.

I studentkårsskrivelsen har studentkårerna uttalat sig relativt kritiskt om studenternas delaktighet i kvalitetssäkringssystemet. Vid platsbesöket vittnade studenterna dock om stor lyhörddhet för studenternas synpunkter både i USSR och i programråden. Studenterna upplevde inte heller några problem med att från studenthåll föra upp ärenden på agendan i dessa organ. Vid inskolningen av nya

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

studentrepresentanter kunde lärosätet dock vara aktivare. Bedömargruppen noterar, att lärosätet kanske alltför entydigt definierar detta som studentkårernas ansvar.

Kvalitetssystemet på forskarnivå beskriver inte lika tydligt själva kvalitetssäkringsprocesserna. I tillägg till de traditionella akademiska utvärderingsprocesserna med granskningen av avhandlingen som central komponent utgör den individuella studieplanen (ISP) ett viktigt element i kvalitetssäkringsarbetet. Fakulteterna följer årligen att handledare och examinator följer upp doktorandernas studieplaner.

D. Lärosätet arbetar systematiskt med att följa upp, utvärdera och utveckla kvalitetssäkringsarbetet. Lärosätet säkerställer inte att den information som genereras kommuniceras systematiskt till relevanta intressenter.

Den återkommande fakultetsauditen är ett instrument som ger stadga åt systemet och stöder en fortlöpande utveckling av det. Den utgör en viktig del av systemet, också som spridare av kvalitetskultur och best practices. Återkopplingen från audits är väl organiserad, utifrån vad som kan bedömas då enbart en fakultet vid tidpunkten för platsbesöket hade hunnit gå igenom samtliga steg i denna process. Fakulteten har uppgjort en plan för hur resultaten skall åtgärdas, och det framgick vid platsbesöket att denna plan också har diskuterats i USSR. På bedömargruppens fråga, varför man lämnat vissa av revisionsteamets förslag, svarade representanterna för fakulteten att de fanns inbakade i åtgärdspaketet. Den teknisk-naturvetenskapliga fakulteten var vid tidpunkten för platsbesöket i färd med att skriva en motsvarande plan.

Återkopplingen från audits gäller emellertid inte blott rekommendationerna beträffande den fakultet som auditerats. Man ackumulerar också kunskap om själva kvalitetssäkringssystemet. Detta har tagit sig uttryck i att man vid utformningen av teknisk-naturvetenskapliga fakultetens audit beaktade erfarenheterna från humanistiska fakultetens audit.

I en treårscykel ingår också uppföljningen av studentkårsskrivelsen (kvalitetssystemets aktivitet 8) som ett element som kan stöda den fortgående utvecklingen av kvalitetssäkringsarbetet. Skrivelsen behandlas centralt i USSR, som också ser till att man vidtar uppföljande åtgärder.

Även programrådets verksamhet följs upp och utvärderas. De av programråden utförda programanalyserna/verksamhetsberättelserna och verksamhetsplanerna, som ligger till grund för en dialog mellan fakulteter och institutioner och som utnyttjas vid den programutvärdering av en kollega från annan fakultet eller från annat lärosäte som skall utföras vart tredje år (kvalitetssystemet, aktivitet 9), är ett instrument som ger trovärdighet åt systemet. Vid platsbesöket kunde bedömargruppen notera en övertygelse att dessa verksamhetsberättelser och – planer redan som sådana är ägnade att leda till förbättringar i programmen på löpande basis. Bedömargruppen ser detta som ett positivt tecken, även om det på basen av det tillgängliga materialet naturligtvis är svårt att bedöma hur heltäckande återkopplingen är.

Den centrala aktören för utvecklingen av själva kvalitetssäkringsarbetet är USSR. Detta organ följer upp både audits och programrådsarbete. Vid platsbesöket fick bedömargruppen intrycket av både beredskap och vana hos medlemmarna i USSR att hantera också sådana frågor. Kvalitetssystemet angavs vara en bestående punkt vid varje möte.

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

Sammantaget ser bedömargruppen alltså att lärosätets arbete med att följa upp, utvärdera och utveckla kvalitetssäkringsarbetet på grund- och avancerad nivå är systematiskt, med USSR i en central roll, även om evidensen för återkopplingen är ganska smal, då systemet varit i användning under en kort tid. Däremot är det oklart, huruvida FOSTRA har en lika central roll, när det gäller forskarutbildningen. Kvalitetsarbetet, med uppföljningar av den individuella studieplanen som ett instrument, är ägnad att avslöja kvalitetsbrister i relation till varje enskild doktorand, men det framgår inte, hurdana mekanismer man har för att få syn på eventuella systematiska brister. Avgångsenkät nämns också som en kvalitetsindikator. Dock saknar bedömargruppen proaktiva inslag för kvalitetssäkringen av forskarutbildningen, indikatorer som kan ge utslag medan doktoranderna är aktiva vid lärosätet. Varje kurs som doktoranderna läser utvärderas, något som bedömargruppen ser positivt på.

För forskarutbildningen har man lagt stor vikt vid och utvecklat de individuella studieplanerna (ISP). Bedömargruppen erfor vid platsbesöket att man vid vissa fakulteter tagit i bruk lärosätets webb-baserade ISP-service, medan andra ännu inte funnit det möjligt. Ett välfungerande webbinstrument på detta område är ägnat att förbättra kvalitetssäkringen. Bedömargruppen beklagar dock, att man vid utvecklingen av detta instrument inte gjort det möjligt att utnyttja det som bas för kvantitativa data som skulle kunna vara nyttiga för kvalitetssäkringen på ett lärosätesövergripande och systematisk nivå.

Vad beträffar informationsspridningen är det att sammanställningar av programutvärderingarna och studentundersökningarna finns tillgängliga på universitetets webbplats, vilket nämns i självvärderingen, ett gott första steg. Vid platsbesöket anfördes kritik mot att mycket material, såsom programrådets verksamhetsberättelser och –planer, inte fanns tillgängliga eller var svårt att finna. Det material som produceras inom kvalitetssäkringssystemet kunde enligt bedömargruppens mening kommuniceras bättre än i dag till relevanta intressenter.

En central intressentgrupp, studenterna, får information också via olika kanaler för studentmedverkan. De studenter som deltog på olika nivåer i systemet uppfattade, enligt vad som uppgavs vid platsbesöket, att de hade en viktig roll som informationsförmedlare.

Aktiva ordningar för kommunikation till intressenter utanför universitetet har ännu inte utvecklats, men lärosätet förutser här ett utvecklingsarbete. Möjliga målgrupper skulle åtminstone kunna vara potentiella studenter samt samverkanspartners och finansiärer anser bedömargruppen.

Informationsförmedlingen till internationella studenter och personal förefaller bristfällig. Många av regelverken föreligger endast på svenska enligt Studentinlagan, vilket också bekräftades vid platsbesöket.

När det gäller kommunikationen till relevanta intressenter anser bedömargruppen att systematiken i kvalitetsarbetet ännu inte är tillfredsställande.

Aspektområde: Styrning och organisation**Sammanvägd bedömning av aspektområde styrning och organisation**

Bedömning med motivering: Aspektområdet styrning och organisation bedöms sammantaget vara tillfredsställande.

Kvalitetssäkringssystemet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå framstår som ett system med element på samtliga nivåer av verksamheten. De elva punkterna bildar en helhet med en klar

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

tidsmässig struktur. Fakultetsaudits riktar blicken mot helheterna och strukturerna, medan programråden med årliga verksamhetsberättelser och –planer står för den kontinuerliga kvalitetskontrollen. USSR har överblicken och utvecklingsansvaret för kvalitetssäkringssystemet som sådant.

Fakultetsaudits är ett gott exempel på en innovation som är väl ägnad att sprida goda exempel inom hela organisationen. Externt deltagande i granskningsgrupperna kan enligt bedömargruppen ytterligare öka nyttan av denna utvärderingskomponent.

En svaghet är den ibland bristfälliga resurstilldelningen till programråden. Variationerna i programrådsstrukturerna mellan fakulteterna kan också vålla problem, särskilt för fakultetsöverskridande program.

Ett utvecklingsområde som lärosätet på goda grunder står i beråd att åtgärda är harmoniseringen av det i sig tillfredsställande kvalitetssäkringssystemet för forskarutbildning med kvalitetssäkringssystemet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Vad beträffar den systematiska kommunikationen av information till relevanta intressenter finner bedömargruppen att det föreligger brister i kvalitetssäkringssystemet. En särskild svaghet är den begränsade tillgången till information på engelska för internationell personal och studenter.

Aspektområde: Miljö, resurser och område

Aspekt: Personal

Bedömning med motivering: Lärosätet tillhandahåller en främjande miljö som ger all personal möjlighet att utveckla sin kompetens och förutsättningar att bedriva sitt arbete på ett effektivt sätt.

I självvärderingen beskrivs hur lärosätet arbetar med att stödja såväl lärarpersonal som administrativ personal i kompetensutveckling för att säkerställa att personalen har de kvalifikationer som behövs inom aktuell verksamhet. Vidare nämns att strategiska planer ska finnas för lärares pedagogiska och ämnesmässiga kompetensutveckling. I det lokala arbetstidsavtalet för lärare framgår vikten av att beakta kort- och långsiktig kompetensutveckling samt att främja möjligheterna att kombinera utbildning och forskning. Under en treårsperiod ska möjlighet ges till forskning eller konstnärligt utvecklingsarbete i syfte att följa forskning inom det egna ämnesområdet. För lektorer ska denna tid uppgå till minst 20 procent och för adjunkter minst 10 procent. I samband med det årliga utvecklingssamtalet ska kompetensbehovet diskuteras och planeras och även redovisas i bemanningsplaneringssystemet (BSP). Bedömargruppen menar att detta är en god ambition men i tillgängliga underlag framgår det att detta inte fungerar fullt ut i praktiken.

Generell kompetensutveckling ser olika ut mellan fakulteterna. Utöver de 20 procent, lektorerna är garanterade via det lokala arbetstidsavtalet, har fakulteterna olika former för ytterligare tid för forskning. Professorer garanteras normalt mer tid men även där ser det olika ut mellan fakulteterna. Dock är det lärosätets målsättning att lektorer och professorers kompetensutveckling ska vara helt finansierade av direkta anslag. Det är bedömargruppens intryck att det är ett tydligt tecken på lärosätets ambition att på detta sätt garantera att alla disputerade lärare i normalfallet utför både forskning och undervisning. Bedömargruppen menar att denna ambition kan skapa goda förutsättningar att stärka kopplingen mellan utbildning och forskning men det är inte tydligt hur det sker i praktiken då sådana exempel saknas.

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

Vid lärosätet finns det sedan 2013 (med föregångare sedan 1994) en särskild enhet, universitetspedagogik och lärandestöd (UPL), som erbjuder professionellt och pedagogiskt stöd till lärare och studenter. UPL ansvarar bland annat för genomförande av kurser och kompetensutveckling samt forskarhandledningskurser med efterföljande seminarier. Lärosätet har också utvecklat en pedagogisk meriteringsmodell (aktivitet 3 i 1-årscykeln). Modellen har två nivåer, meriterad lärare och excellent lärare. Denna modell ger lärare möjlighet att söka och prövas för meritering till någon av nivåerna. UPL ger lärare stöd i hur man skriver fram sin pedagogiska meritportfölj som sedan utgör bedömningsunderlaget för den pedagogiska meriteringen. Vid webbintervjun framgick det tydligt att det övergripande arbetet med pedagogisk kompetensutveckling är välstrukturerat och systematiskt. Utnämning till någon av nivåerna ger också läraren en löneförhöjning vilket talar för att lärosätet ser denna meritering som särskilt angelägen. Den bild bedömargruppen fick vid webbintervjun och platsbesöket är dock att det är tydligt hur lärosätet ska ta tillvara de meriterade och excellenta lärarnas kompetens och erfarenheter. Även studenterna påpekar detta i studentinlagan. Bedömargruppen menar att detta är en svaghet. Det finns således en utvecklingspotential i att ta tillvara denna kompetens på ett tydligt och strukturerat sätt. Vid webbintervjun framkom även att intresset och arbetet med att öka antalet meriterade och excellenta lärare ser olika ut vid olika fakulteter där de samhällsvetenskapliga och humanistiska fakulteterna lyfts fram som goda exempel. Även det utbildningsstrategiska rådet (USSR) arrangerar en till två gånger per termin seminarier med aktuella teman (aktivitet 2 i 1-årscykeln). Dessa seminarier syftar till att dela goda interna och externa exempel, att lära av varandra för att kvalitetssäkra utbildning på grund- och avancerad nivå.

För teknisk/administrativ personal finns inte samma välstrukturerade och systematiska verksamhet för kompetensutveckling som för lärare. Bedömargruppen ser detta som en svaghet då all personal behöver kompetensutveckling på ett välstrukturerat sätt för att helheten vid lärosätet ska hålla en hög kvalitativ nivå. Dock anordnas olika former av utbildningar och seminarier för dessa grupper. Behov av kompetensutveckling diskuteras och planeras också i de årliga utvecklingssamtalen.

I syfte att stärka ledarskapet i organisationen genomförs löpande introduktionsutbildning för samtliga nya chefer och ledare. Ett chefs- och ledarutvecklingsprogram för chefer på högre nivåer är obligatoriskt. Bedömargruppen finner en fördel med att dessa program riktas till såväl chefer från de kollegiala leden som från verksamhetsstödet ger vilket möjlighet att bidra till en ökad förståelse mellan dessa två områden vilket också är kvalitetsdrivande.

B. Lärosätet arbetar systematiskt med att följa upp, utvärdera och utveckla personalens samlade kompetens så att den motsvarar verksamhetens behov och främjar hög kvalitet i utbildningen.

På central nivå finns det ett bemanningsplaneringssystem (BSP) i vilket kompetensbehov- och kompetensutvecklingstid redovisas. Kompetensförsörjningsplanerna utarbetas på samtliga nivåer och följs upp och revideras årligen. Det är dock för bedömargruppen oklart hur detta integreras med verksamhetsplanering på de olika nivåerna. Personalenheten vid lärosätet har tagit fram vägledningsdokument till hjälp för hur chefer långsiktigt, strukturerat och målmedvetet kan säkerställa att rätt kompetens finns i verksamheten i relation till den kompetens som behövs. Bedömargruppen ser detta som en positiv aktivitet i lärosätets strävan i sitt arbete med kompetensförsörjning.

Personalens individuella kompetens och kompetensbehov utifrån verksamhetens mål och utmaningar diskuteras och planeras i de årliga utvecklingssamtalen. Det är oklart hur väl detta fungerar i praktiken

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

då det i medarbetarundersökningen 2014 framkom att långt ifrån alla anställda hade individuella kompetensutvecklingsmål uppsatta för kommande år. Bedömaregruppen har ingen uppgift om hur stor andel av personalen som inte har individuella kompetensutvecklingsmål uppsatta. Dock är det bedömaregruppen uppfattning att det finns en struktur för hur detta ska genomföras men att den kan förbättras. För att öka förståelsen för syftet med utvecklingssamtal erbjuder lärosätet dessutom kontinuerlig utbildning och information för att öka antalet genomförda samtal vilket bedömaregruppen menar är positivt i ett utvecklingsperspektiv av detta område.

Kvaliteten i UPL:s kurser följs upp genom systematiska kursvärderingar, alumundersökningar och kontinuerlig kursutveckling.

Lärosätet har en uttalad målsättning att öka andelen lärare med doktorsexamen. Detta som en faktor som bidrar till att säkerställa att kompetensen hos lärarkåren vid lärosätet motsvarar verksamhetens behov och bidrar till att främja utbildningskvalitet. Vid webbintervjun framkom att lärosätet, sedan år 2006, har anställningsstopp för adjunkter. Om adjunkter ändå måste anställas kan rektor ge dispens i vissa fall. Bedömaregruppen menar att detta är en god ambition för att hålla hög akademisk nivå i kollegiet.

Aspektområde: Miljö, resurser och område**Aspekt: Forskning och utbildning**

Bedömning med motivering: Lärosätet säkerställer inte en tydlig koppling mellan utbildning och forskning i lärandemiljön.

Det framgår inte av tillgängliga underlag vad lärosätet menar med forskningsanknytning. Lärosätet framhåller dock i självvärderingen att en viktig faktor för en tydlig koppling mellan utbildning och forskning är att andelen lärare med doktorsexamen ska öka. Sedan 2006 har lärosätet som huvudregel att enbart anställa lärare med doktorsexamen. Undantag kan göras om professors- eller lektorskompetens inte finns att tillgå eller om andra specifika kompetenser efterfrågas men då krävs rektorsbeslut. Vid webbintervjun framkom även att lärosätets målsättning ska vara att alla är både lärare och forskare. Sedan 2013 har lärosätet dessutom satt som mål att öka andelen undervisning som genomförs av disputerade lärare. Bedömaregruppen finner att detta skulle kunna vara ett bra system som ger bättre information än att bara ange hur många disputerade lärare som finns inom ett visst område. Bedömaregruppen menar att denna ambition kan bidra till goda förutsättningar att stärka kopplingen mellan utbildning och forskning. Dock är det inte tydligt från tillgängliga underlag hur lärosätet säkerställer att den här kopplingen verkligen sker. Det saknas exempel på hur lärosätet garanterar att all undervisning förhåller sig till forskningsfronten inom respektive område. Inom ramen för varje utbildnings verksamhetsplan och verksamhetsberättelse ska det finnas ett avsnitt som tar upp forskningsanknytningen. Detta har bedömaregruppen inte kunnat säkerställa att det genomförs från de tillgängliga underlagen. Ett bra exempel är hur den Humanistiska fakulteten introducerat så kallade profilkurser för att stärka kopplingen mellan utbildning och forskning. De tre största institutionerna, inom fakulteten, har ålagts att erbjuda vardera två kurser på avancerad nivå utformade utifrån pågående forskning vid kursgivande institution. I självvärderingen beskrivs att programansvariga eller programråd följer upp koppling mellan utbildning och forskning och har i detta arbete stöd av den kollegiala utvärdering som sker av programmet vart tredje år. Det framgår dock inte i självvärderingen hur denna uppföljning genomförs då inga exempel på sådana uppföljningar presenteras.

När det gäller utbildning på forskarnivå ska alla handledare i forskarutbildningen ha doktorsexamen

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

och minst en av en doktorands handledare ska ha docentkompetens. Sedan 2014 ska varje nyantagen doktorand också ha en referensgrupp där det förutom handledarna ingår ytterligare minst en vetenskapligt meriterad lärare utan anknytning till doktorandens projekt. Det är bedömargruppens intryck att lärosätet säkerställer hög akademisk kompetens för handledning av doktorander.

B. Lärosätet tillämpar transparenta och rättssäkra processer för rekrytering av undervisande personal, där vetenskaplig eller konstnärlig kompetens och pedagogisk eller övrig kompetens ägnas lika stor omsorg.

Processen för rekrytering av undervisande personal regleras i anställningsordningen. I rektors delegationsordning framgår att det är rektor som beslutar om anställning av professor, adjungerad professor och gästprofessor. Det finns också dokument som tydliggör processen fram till beslut. Anställning av övriga lärare beslutas av respektive dekan som har möjlighet att delegera detta. I en nyligen genomförd enkät framkom att fastställda anställningsprocesser följs samt att fakulteterna höll på att utveckla och förtydliga handlägningsordningarna för respektive fakultets interna processer. Inför varje rekrytering utses en rekryteringsgrupp som ansvarar för processen. Även för sakkunniga finns tydliga instruktioner om hur bedömning av vetenskaplig, pedagogisk, konstnärlig, klinisk skicklighet samt förmåga att samverka med omgivande samhälle ska bedömas. Bedömargruppens intryck är att processerna kring rekrytering är tydliga, transparenta och att de baseras på behovsanalyser. Lärosätet har en tydligt utarbetad struktur avseende rekrytering av undervisande personal. En översyn av anställningsordning pågår för närvarande och tyder på en medvetenhet hos lärosätet att ytterligare förbättra denna viktiga process.

C. Lärosätet arbetar inte systematiskt med att följa upp, utvärdera och utveckla kopplingen mellan utbildning och forskning i lärandemiljön.

Uppföljningen av koppling mellan utbildning och forskning sker framförallt på fakultets- och institutionsnivå. Arbetet sker på varierande sätt. Programråden följer regelbundet utbildningens kvalitet och där ingår kopplingen mellan utbildning och forskning. I självvärderingen och från övriga underlag framgår det dock inte hur detta sker. Dessutom sker programvärderingar vart tredje år. Återkoppling sker såväl på ett informellt sätt till institutionsnivå, ofta via studierektor, som formellt till fakultetsnivå i dialoger.

Uppföljningen av andelen disputerade lärare som undervisar sker fortlöpande med hjälp av bemanningsplaneringssystemet där det tydligt framgår vem som undervisar och i vilken omfattning. Detta sker på fakultetsnivå och de precisa målen sätts av respektive fakultet då det kan skilja sig åt beroende på utgångsläge och andra förutsättningar. Bedömargruppen noterar också att lärosätet prioriterar detta då andel undervisning av disputerade lärare är ett av fyra kriterier som påverkar fördelningen mellan fakulteterna av budgetramen för grund- och avancerad nivå. Dock saknas en mer detaljerad beskrivning och exempel på vad som i praktiken görs för att säkerställa kopplingen mellan utbildning och forskning. Fakultetsvis redovisning av koppling mellan utbildning och forskning redovisas årligen i universitetets årsredovisning. Det är bedömargruppens uppfattning att lärosätet på ovan beskrivna sätt strävar efter en koppling mellan utbildning och forskning men lärosätet har inte beskrivit vad de menar med forskningsanknytning och det saknas dessutom exempel på detta.

Aspektområde: Miljö, resurser och område**Aspekt: Infrastruktur**

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

Bedömning med motivering: Lärosätet säkerställer att infrastruktur och studentstöd är ändamålsenliga samt att det finns tillräckliga läranderesurser och att dessa används på ett effektivt sätt.

Stöd till studenterna bedrivs på flera olika sätt vid lärosätet. Såväl centralt som på institutionsnivå finns studievägledning som hjälper studenter att fatta välgrundade beslut om studie- och yrkesval. Studieverkstaden arbetar med studenter såväl individuellt som i grupp för att stötta dem att förbättra sina generella kompetenser. Vid studenthälsan ges stöd i frågor om fysiska, psykiska och sociala hälsosituationer. Studentcentrum samordnar pedagogiskt stöd för studenter med funktionsnedsättning. Det finns också ett studentstödsnätverk med personal från olika enheter vid lärosätet. Här arbetar man med bland annat olika seminarier som syftar till att utveckla stödet till studenterna på olika sätt. Även om det tycks finnas en god struktur kring studentstödet menar studenterna i studentinlagan att det är svårt att komma i kontakt med studenthälsan, de upplever resursbrist och att verksamheten har drabbats av nedskärningar de senaste åren. En något mer motsägelsefull bild ges vid platsbesöket där studenterna beskriver att de är nöjda med studentstödet och att det är väl fungerande. Dock har studentkåren en mer övergripande syn och kunskap om studentstödet på lärosätets samtliga fakulteter. Bedömargruppens uppfattning är att detta är ett utvecklingsarbete för lärosätet.

De senaste åren har lärosätet arbetat med att skapa ändamålsenliga lokaler för undervisning. Bland annat satsar lärosätet på interaktiva lärmiljöer och genom pedagogiska stimulansmedel till en tvärorganisatorisk projektgrupp genomför man projektet "Rum för lärande". Inom ramen för detta projekt ska man öka kunskaperna om hur lärmiljöer kan utformas för att stödja undervisning och lärande. Lärosätet arbetar generellt med att utveckla sina lokaler i syfte att göra dem mer tillgängliga för alla vilket det finns flera exempel på. En e-lärandepolicy har nyligen fastställts som syftar till att flexibla lärandemiljöer. Dessutom har tentamenslokalerna utrustats med 200 platser för digital examination. Lärosätet har också utarbetat ett webbaserat system för individuella studieplaner på forskarnivå. Det är bedömargruppens intryck vid platsbesöket att lärarna upplever att miljöerna förändrats i positiv riktning dock är det oklart hur man arbetar med frågan när det gäller det campus som ligger utanför lärosätets huvudcampus.

B. Lärosätet arbetar systematiskt med att följa upp, utvärdera och utveckla infrastrukturen, studentstödet och läranderesurserna så att dessa främjar hög kvalitet i utbildningen.

Vid lärosätet sker löpande uppföljningar av servicen till studenter och anställda. Regelbundet sker även fysiska möten mellan universitetsservice, institutioner och enheter i syfte att förbättra servicen. Lärosätet använder sig av enkätundersökningar för att undersöka studenternas upplevelse av den infrastruktur som finns. Resultaten diskuteras sedan i olika forum men från underlagen framkommer det inte vilka forum detta är vilket gör det svårt att bedöma systematiken i detta arbete. En annan svaghet är att enkätundersökningar inte berör distansstudenterna. Vid webbintervjun framkom att distansstudenterna besvarade enkäten i låg omfattning och det var därför man slutade att involvera dem. Enligt bedömargruppens mening bör lärosätet arbeta mer aktivt för att stimulera även distansstudenter att delta i utvärderingar i stället för att utesluta dem. Det framkommer inte på något sätt hur lärosätet förhåller sig till infrastrukturen i relation till dessa studenter vilket är en svaghet. Studentcentrum genomför också enkätundersökningar för att undersöka studenternas upplevelse av det stöd som ges vid den centrala förvaltningen. Resultaten diskuteras vid arbetsplatsträffar och tillsammans med studentrepresentanter. Det är dock oklart i vilka konstellationer studenterna ingår för

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

dessa diskussioner.

Aspektområde: Miljö, resurser och område**Sammanvägd bedömning av miljö, resurser och område**

Bedömning med motivering: Aspektområdet miljö, resurser och område bedöms sammantaget vara tillfredsställande.

Lärosätet tillhandahåller en främjande miljö som ger all personal möjlighet att utveckla sin kompetens och förutsättningar att bedriva sitt arbete på ett effektivt sätt. Detta är dock mer strukturerat och tydligt när det gäller lärarpersonal jämfört med teknisk/administrativ personal. Stor vikt läggs när det gäller pedagogisk utveckling. Enheten universitetspedagogik och lärandestöd är ett bra exempel på att lärosätet prioriterar detta område. En svaghet är dock att trots omfattande arbete med den pedagogiska meriteringsmodellen tycks det vara oklart vilken roll de meriterade lärarna ska ha i den ordinarie verksamheten. Ett annat utvecklingsområde är att utvecklingssamtal, där individuella kompetensutvecklingsmål uppsatta för kommande år sätts, genomförs för all personal. Lärosätet uppvisar således vissa svagheter inom detta område. Bedömargruppens uppfattning är dock att det finns en god ambition för att komma tillrätta med dessa svagheter genom att lärosätet identifierat dem och också redovisar aktiviteter för att komma tillrätta med dem.

Lärosätet säkerställer inte en tydlig koppling mellan utbildning och forskning i lärandemiljön. Lärosätets målsättning är att öka andelen av disputerade lärare i syfte att stärka kopplingen mellan utbildning och forskning. Sedan 2013 har lärosätet dessutom satt som mål att öka andelen undervisning som genomförs av disputerade lärare. Bedömargruppen finner att detta är en god ambition och ett system som ger bättre information än att bara ange hur många disputerade lärare som finns inom ett visst område. Det framgår inte av tillgängliga underlag vad lärosätet menar med forskningsanknytning och det saknas dessutom exempel på detta. Därmed är det inte tydligt hur lärosätet garanterar att all undervisning förhåller sig till forskningsfronten inom sitt område. Det är även otydligt hur kopplingen mellan utbildning och forskning följs upp på ett systematiskt sätt.

Lärosätet säkerställer att infrastruktur och studentstöd är ändamålsenliga samt att det finns tillräckliga läranderesurser och att dessa används på ett effektivt sätt. Lärosätet arbetar generellt med att skapa ändamålsenliga lokaler för undervisning och göra dem tillgängliga för alla. Det är dock för bedömargruppen oklart hur man beaktar synpunkter från de studenter som studerar vid något av de utanförhögskole campusområdena. Ett utvecklingsområde är att även stimulera distansstudenter att delta i utvärderingar i stället för att utesluta dem.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat**Aspekt: Utformning och genomförande****Bedömning med motivering:**

A. Lärosätet har en tydlig ansvarsfördelning samt ändamålsenliga rutiner och processer för utveckling, utformning, inrättande samt nedläggning av utbildningar.

Bedömargruppen noterar inledningsvis att regelverket är mer välutvecklat för utbildning på grund- och avancerad nivå än för forskarnivå, vilket också påpekas i självvärderingen. Ansvarsfördelning för inrättande och nedläggning beskrivs i självvärderingen och bedömargruppen har också tagit del av

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

refererade dokument.

För grund- och avancerad nivå finns sedan 2008 en handläggningsordning på lärosätetsnivå för inrättande och nedläggning av program och huvudområden som beskriver vilka aspekter som ska analyseras och vilka kriterier som skall vara uppfyllda vid dessa typer av beslut. Denna är noggrant utarbetad och utprovad vad gäller inrättande av program. Det framgår också av delegationsordningen, punkt 3.1.4, att det är rektor som beslutar om inrättande och nedläggning. Enligt handläggningsordningen beslutar fakultetsnämnd om att inte utlysa eller ställa in antagning till program eller programkurs. Bedömargruppen noterar att delegationsordningen inte har med alla de typer av beslut som nämns i handläggningsordningen. Som noterats i självvärderingen är det en svaghet att vilande program inte prövas på samma sätt som nya program, vilket vore rimligt att kräva om programmet varit vilande under en längre tid.

De kriterier som finns i handläggningsordningen vid inrättande av program omfattar bl.a. arbetsmarknadsbehov och arbetslivsorientering. Ett kriterium som dock inte finns med är en genomförd jämställdhetskonsekvensanalys, vilket vi rekommenderar lärosätet att lägga till, så att sådan analys inte glöms bort.

För forskarutbildning framgår av delegationsordningen, punkt 3.1.10.3, att rektor beslutar om att inrätta ämnen på forskarnivå. En svaghet är att nedläggning av forskarutbildningsämne inte finns med i delegationsordningen. Som noterats i självvärderingen är det också en svaghet att det saknas en handläggningsordning som reglerar vilka kriterier som skall vara uppfyllda vid denna typ av beslut. Bedömargruppen delar lärosätets bedömning att en sådan handläggningsordning med kriterier måste finnas. Processen för att inrätta eller lägga ner nya forskarutbildningsämnen skulle med fördel också kunna beskrivas i en sådan handläggningsordning.

B. Lärosätet säkerställer att dess utbildningar utformas, utvecklas och genomförs på ett sätt som uppmuntrar studenterna till att ta en aktiv roll i lärandeprocesserna, vilket också återspeglas i examinationen.

Självvärderingens text har till stora delar formen av en inventering av en mängd goda exempel på utbildningar och ämnesområden där olika former av studentcentrerat lärande har etablerats. Det framgår också av självvärderingen att det i många fall finns inskrivet i kurs- respektive programplaner att undervisningen skall genomföras på ett studerandeaktivt sätt. Dessa exempel pekar på ett väl spritt arbete på kurs- och programnivå. Tekniska-naturvetenskapliga fakultetens arbete med konstruktiv länkning och CDIO-modellen är ett exempel på systematiskt utvecklings- och uppföljningsarbete där studentaktivt lärande finns med. Även bl.a. medicinska fakulteten och lärarhögskolan har utvecklat fakultetsgemensamma modeller för program- och kursvärderingar för att stärka kvalitetslooparna som en del av studenternas lärandeprocesser. Trots de många goda exemplen framgår det inte av självvärderingen eller andra underlag att det finns någon systematik över hela lärosätet i detta arbete.

För att stötta lärarna arbetar enheten för universitetspedagogik och lärande (UPL) med att stärka deras kunskap kring och erfarenhet av studentcentrerade undervisningsmetoder. Även kvalitetssäkringssystemets aktivitet med meriterade och excellenta lärare syftar till att lyfta fram de lärare som tillämpar ett sådant förhållningssätt och göra dem mer synliga i organisationen. Vid

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

platsbesöket framkom dock att det varierar mycket över lärosätet i vilken utsträckning det finns en systematisk modell för hur detta skall ske. Bedömargruppen rekommenderar Umeå universitetet att ta fram en sådan modell.

Dessa exempel och aktiviteter ger sammantaget en positiv bild av läget, men de uppfyller i sig ändå inte kravet på att det ska finnas en systematik i att lärosätet säkerställer att utbildningarna utvecklas i denna riktning.

I självvärderingen lyfts kurs- och programutvärderingar upp som de aktiviteter som utgör den systematiska delen av kvalitetssäkringen av studentcentrering. Självvärderingen lyfter också fram att dessa typer av utvärderingar i sig kan utgöra ett tillfälle till reflektion. Bedömargruppen delar denna syn, men ser det som en sårbarhet i systemet att både kurs- och programvärderingar kan utformas relativt godtyckligt av respektive fakultet eller ibland av program. Detta är ett medvetet val av Umeå universitet för att öka det lokala engagemanget i kvalitetsarbetet, men då krävs det en säkerställd uppföljning av att studentcentrering verkligen finns med i varje program. Bedömargruppen ser därför att aktiviteten programutvärderingar med kollegial granskning (aktivitet 9) kommer att bli en hörnsten för att följa upp och utveckla studentcentrering. Den aktiviteten har inte kommit i gång ännu, så dess effekt är därför omöjlig att bedöma i nuläget och därmed även omöjlig att ta med i bedömningen för aspekten.

Kvalitetssystemets styrdokument nämner speciellt att "internationalisering och samverkan med omgivande samhället" är kvalitetsaspekter som skall beaktas vid granskningen. Bedömargruppen rekommenderar att studentcentrering också inkluderas som en kvalitetsaspekt som alltid skall utvärderas. Bedömargruppen rekommenderar också att de meriterade och, kanske framför allt, de excellenta lärarna får i uppdrag att genomföra kollegiala granskningar.

Enligt självvärderingen är det inom forskarutbildningen den individuella studieplanen som är det verktyg som används av doktoranden och handledaren tillsammans för att planera doktorandens utbildning. Processen med arbetet kring den individuella studieplanen skall pågå kontinuerligt och den individuella studieplanen vara ett levande dokument. Nyligen har en webbaserad individuell studieplan införts för att göra processen enklare. Vid platsbesöket bekräftades att uppföljningen av den individuella studieplanen görs kontinuerligt av handledare och examinator (tillsammans med doktoranden) samt att fakulteterna årligen följer upp att så sker.

C. Lärosätet arbetar systematiskt med att följa upp, utvärdera och utveckla utbildningarnas utformning och genomförande. Åtgärder som planeras eller genomförs till följd av en granskning kommuniceras inte till relevanta intressenter.

Av självvärderingen framgår att Umeå universitets kvalitetssystem för grund- och avancerad nivå omfattar ett flertal aktiviteter som syftar till att följa upp, utvärdera och utveckla utbildningarnas utformning och genomförande. Som nämnts ovan är kurs- och programutvärderingar viktiga aktiviteter här. Dessa kompletteras med verksamhetsberättelse/verksamhetsplan (VB/VP) på programnivå. Dessa aktiviteter genomförs årligen. Vart tredje år kommer i stället för VB/VP programvärdering med kollegial granskning (aktivitet 9) att genomföras; denna aktivitet har, som nämnts ovan, dock inte genomförts ännu. Bedömargruppen har genom ytterligare dokumentation och vid platsbesök dragit slutsatsen att dessa aktiviteter genomförs på ett noggrant och engagerat sätt; som helhet anser bedömargruppen att Umeås universitets system är ambitiöst och imponerande. Vid platsbesök

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

framkom att låg svarsfrekvens på kursenkäter är ett problem som många institutioner arbetar med för att ge kursvärderingarna större genomslag bland både lärare och studenter. Bedömargruppens rekommendation härvidlag är att tydliggöra kvalitetslooparna för studenterna och engagera dem mer i kvalitetsarbetet.

I kvalitetssystemet, och i självvärderingens text, läggs huvudfokus på program och programkurser. Det finns också ett antal kurser som inte ingår i program. Det är mindre tydligt i kvalitetssystemet hur dessa utvärderas och kvalitetsutvecklas i ett sammanhang.

Bedömargruppen noterar att ansvaret för att dessa essentiella aktiviteter genomförs ligger längst ut i organisationen, på programråd, programsamordnare och programansvariga (den exakta organisationen varierar mellan fakulteterna). Vid platsbesöket framkom att resurserna som finns för att genomföra dessa aktiviteter varierar stort. Bedömargruppen rekommenderar att den datainsamling som krävs i dessa aktiviteter automatiseras så långt möjligt (t ex i systemet Focus som redan finns), så att ansvarigas tid till största del kan läggas på analysarbete.

Resurserna för att genomföra önskade förändringar varierar också mycket avseende både tid och pengar. Vid platsbesöket framkom att den urholkade ekonomin är ett bekymmer för alla fakulteter, men att läget är värre på vissa ställen. Ett litet program på en fattig fakultet har små möjligheter att utvecklas. En svaghet är att de ekonomiska realiteterna i slutändan kan äventyra kvaliteten, om det inte finns resurser för att genomföra nödvändiga förändringar. Öronmärkta medel för utveckling kan möjligen vara en lösning.

För forskarutbildningen är det, enligt självvärderingen, den individuella studieplanen och avgångsenkäten som ger den mesta informationen om utbildningen i sig (dvs inte om doktorandernas arbetsmiljö där det finns andra enkäter). Ur dokumentation och vid platsbesök framkom att det kontinuerliga arbetet med de individuella studieplanerna genomförs enligt plan, dvs minst en gång per år, och att institutioner och fakulteter följer upp att så sker. För bedömargruppen är det dock otydligt om och hur den information som kan extraheras ur varje doktorands individuella studieplan aggregeras och resulterar i en systematisk genomlysning av forskarutbildningen. När det gäller avgångsenkäten, är teknisk-naturvetenskapliga fakultetens modell med uppföljning och åtgärdsplan ett gott exempel på ett systematiskt sätt att ta hand om resultaten, men denna systematik finns inte på hela lärosätet, vilket bedömargruppen ser som en brist.

Resultaten från aktiviteterna och analyserna av dessa resultat kommuniceras vid olika dialoger, enligt självvärderingen. Många rapporter publiceras också på det centrala intranätet och fakultetssidorna samt på lärosätets externa webbplats. En svaghet är dock att det sätt som resultatet publiceras på i dag inte är överskådligt. Det är inte heller klart hur studenter skall nå den information som de rimligen har intresse av som student på ett program eller en kurs. En svaghet är att det generellt inte framgår om eller hur universitetet identifierar vilka som är relevanta intressenter när det gäller kommunikation rörande kvalitetssystemet.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat**Aspekt: Måluppfyllelse**

Bedömning med motivering: *Lärosätet säkerställer inte att dess utbildningar utformas, utvecklas och genomförs med tydlig koppling mellan nationella och lokala mål, lärandeaktiviteter och examinationer. Lärosätet säkerställeratt varje student ges goda förutsättningar att nå de mål som*

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

fastställts inom planerad tid.

Enligt självvärderingen finns en handläggningsordning för säkring av nationella examensmål. En styrka i kvalitetssystemet är de däri föreskrivna målmatriserna som kopplar examensordningens mål till kursernas mål. Dessa matriser ger en bild av hur ett programs kurser bidrar till måluppfyllelsen. En svaghet är dock att det ur matriserna inte går att avgöra hur kursernas examinationer kopplar till deras mål. Ett gott exempel härvidlag är TEKNAT-fakulteten som under ett flertal år genomgående har arbetat med konstruktiv länkning. Även på andra fakulteter görs liknande arbete, men det är enligt vad bedömargruppen uppfattat, inte lika systematiskt genomfört. En ytterligare svaghet med de målmatriser bedömargruppen tagit del av, är att de ofta är väl grova eftersom många av examensordningens mål innehåller ett flertal delmål. För att vara säker på att alla viktiga aspekter i målen täcks in, räcker det inte att se ett kryss i målmatrisen, utan ytterligare nedbrytning till kursnivån krävs.

Kollegial granskning av program (aktivitet 9) är kvalitetssystemets enda aktivitet som innebär granskning på programnivå genomförd av från programmet utomstående granskare. Den genomförs i 3-årscykel och skulle enligt bedömargruppen tydligare kunna bidra till utvärdering och utveckling av måluppfyllelsen. I varje cykel kan inte alla mål granskas. Men måluppfyllnad är så viktigt att den måste följas upp. En möjlighet vore, enligt bedömargruppen, att för varje treårscykel ge de kollegiala granskarna i uppdrag att titta på en viss grupp av examensordningens mål. På det sättet skulle alla examensordningens mål ha detaljgranskats på tre 3-årscykler.

I kvalitetssystemet för utbildning på forskarnivå finns en schematisk bild över de nationella examensmålen och vad som krävs för att nå dem. Utifrån lärandemålen i den allmänna studieplanen ska varje doktorands individuella lärandemål anges i den individuella studieplanen, som följs upp årligen. Hur måluppfyllelsen dokumenteras varierar mellan olika fakulteter. En styrka är att även kurser på forskarnivå skall ha kursplan med kursmål så att måluppfyllelsen kan dokumenteras i doktorandens individuella studieplan. Vid platsbesöket framkom att arbetet med att arbeta aktivt med måluppfyllnaden under doktorandernas studietid kommit olika långt på olika institutioner.

Varje student skall ges goda förutsättningar att nå kursens och/eller utbildningens mål inom planerad tid. För grund- och avancerad nivå är det enligt självvärderingen, huvudsakligen programråden eller motsvarande som har uppgiften att balansera kraven på måluppfyllelse, arbetslivets behov och önskemål och anpassningar till studenternas förutsättningar. Som nämnts tidigare finns individuellt stöd i olika former för studenter på grund- och avancerad nivå. Det gäller både vid olika funktionsvariationer och vid andra olikheter i studenternas förutsättningar, t ex genom Studieverkstaden. För grund- och avancerad nivå sker aggregerad återkoppling huvudsakligen genom kurs- och programutvärderingar (aktivitet 5 och 7) där det finns systematiska processer. Dessa är dock i dagläget olika väl utvecklade inom olika fakulteter, och kan behöva stärkas inom vissa delar av lärosätet. Igen vill bedömargruppen betona vikten av att de ansvariga för program och kurser på hela lärosätet har tillräckliga resurser för analysarbete, genomförande av åtgärder och ordinarie genomförande av utvecklade program och kurser. Vid platsbesöket framkom att det inte alltid är så att internationella studenter, som inte förstår svenska, kan ta del av för dem viktig information och därför inte får riktigt samma förutsättningar som övriga studenter. Detta måste naturligtvis avhjälpas framöver. För forskarutbildningen sker detta arbete till största del på individuell basis eftersom varje doktorand antas och följs upp individuellt. För doktorander finns ett flertal kurser, även med inriktning mot generella kompetenser. Ur självvärderingen framgår dock inte om det finns individuellt stöd även

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

för doktorander, t ex med skrivande, på samma sätt som för grund- och avancerad nivå, vilket skulle kunna vara till stor hjälp för både doktorander och handledare. Lärosätet har dock sedermera ingivit kompletterande information som indikerar att sådant stöd ges. Vid platsbesöket framkom att rekrytering av doktorander i dag genomförs på ett grannliga sätt, men bedömargruppen rekommenderar ändå att rekrytering av doktorander får en tydligare plats i det reviderade kvalitetssystemet för forskarutbildningen. Vid platsbesöket påpekades att viss för forskarstuderande väsentlig information i dag inte finns på engelska (regelverken är dock översatta). Bedömargruppen vill betona att sådan information måste finnas tillgänglig på ett sätt så att alla forskarstuderande kan ta del av den. Även introduktion för de doktorander som kommer från andra lärosäten, och kanske då främst utanför Sverige, är ett område som bör kunna utvecklas ytterligare för att ge alla forskarstuderande, oavsett bakgrund, möjlighet att ta del av de aktiviteter som garanterar forskarutbildningens kvalitet.

B. Lärosätet arbetar inte systematiskt med att följa upp och utvärdera att studenternas faktiska läranderesultat motsvarar de förväntade läranderesultaten. Åtgärder som planeras eller genomförs till följd av sådan granskning kommuniceras inte till relevanta intressenter.

Som nämnts ovan finns ett antal aktiviteter i kvalitetssystemet som syftar till att säkerställa god kvalitet i studenternas lärande. I självvärderingen lyfts huvudsakligen samma aktiviteter fram som under bedömningsgrunden ovan. Lärosätet konstaterar dock i självvärderingen att det idag inte finns några aktiviteter i kvalitetssystemet för grund- och avancerad nivå som direkt utvärderar studenternas läranderesultat. Bedömargruppen anser att en möjlighet för att kunna använda de aktiviteter som redan finns i kvalitetssystemet för detta ändamål, vore att genomföra programvärderingar som benchmarking eller liknande som då skulle kunna fokusera specifikt på läranderesultat.

Inom forskarutbildningen är det avhandlingen som examineras offentligt som utgör det huvudsakliga läranderesultatet. I handlägningsordningen för kvalitetssystemet för forskarutbildning framgår att vid disputation ansvarar examinator för att kontrollera att målen är uppfyllda, även om det är betygsnämnden som examinerar, och att inför det offentliga försvaret av licentiatavhandling ska institution eller motsvarande säkerställa måluppfyllelsen. I handlägningsordningen nämns också att kvaliteten i dessa processer skall utvärderas i fakultetsaudits. Det är dock inte en del som ingått i de två hittills genomförda fakultetsaudits som bedömargruppen tagit del av.

För kommunikation till relevanta intressenter lyfter självvärderingen fram de externa representanter som finns i de flesta programråd. Det framgår dock inte om det är denna grupp som lärosätet identifierat som relevanta intressenter. Det finns ju ännu inte någon explicit metod eller aktivitet för att följa upp och utvärdera att studenternas faktiska läranderesultat på grund- och avancerad nivå, men när en sådan utvecklas rekommenderar bedömargruppen att relevanta intressenter definieras tydligt och gärna bredare än bara medlemmar i programråden.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat**Sammanvägd bedömning av utformning, genomförande och resultat**

Bedömning med motivering: Utformning, genomförande och resultat bedöms sammantaget inte vara tillfredsställande.

Bedömargruppens övergripande slutsats är att Umeå universitet har ett ambitiöst och imponerande upplägg för kvalitetsarbetet, när det gäller utformning och genomförande av utbildning och att ett

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

engagerat arbete utförs på program- och kursnivå av programråd (eller motsvarande), lärare och studenter. Även inom forskarutbildningen görs ett engagerat arbete för de enskilda doktoranderna, men där är kvalitetssystemet inte lika väl utvecklat ännu.

För utformning och inrättande av program och utbildningar finns vissa svagheter kring forskarutbildningsämnen och nedläggning av program och utbildningar, medan regelverk för inrättande av program och utbildningar bedöms som heltäckande.

Umeå universitet har väl fungerande modeller för program- och kursutvärderingar och uppföljningar, där detaljerna tillåts variera mellan fakulteterna, men där huvudlinjerna ändå huvudsakligen är tillräckligt gemensamma för att göra systemet förståeligt över ämnesgränserna och för ledningen. Studenternas återkoppling och engagemang tas överlag tillvara på ett gott sätt. Det finns dock svagheter när det gäller internationella studenter och doktoranders möjlighet att få stöd och information på engelska. Likaledes finns svagheter i kommunikationen till relevanta intressenter av det arbete som görs både vad gäller värderingsresultat och åtgärdsplaner.

Det finns väsentliga svagheter när det gäller att på grund och avancerad nivå säkerställa måluppfyllnad, målens koppling till examinationen och studenternas faktiska läranderesultat. Till en del beror detta på att aktiviteter som ingår i kvalitetssystemet inte ännu genomförts och därför inte kan bedömas. När det gäller studenternas faktiska läranderesultat på grund- och avancerad nivå finns det dock inte någon aktivitet i kvalitetssystemet som explicit adresserar detta. Även när det gäller att säkerställa de nationella målens nedbrytning till kurs och målens koppling till examinationer är det inte klart för bedömargruppen att existerande aktiviteter i kvalitetssystemet är skarpa nog så som systemet är formulerat i dag.

Perspektiv: Arbetslivets perspektiv

Bedömning med motivering: Lärosätet arbetar systematiskt med att utveckla, följa upp och utvärdera utbildningarna för att säkerställa att de är användbara och utvecklar studenternas och doktorandernas beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Åtgärder som planeras eller genomförs till följd av en granskning kommuniceras till relevanta intressenter.

"Samverkan skapar utveckling och stärker kvalitet", en målformulering som Umeå universitet har i sin vision för år 2020. Detta mål ämnar till att universitetet kontinuerligt ska arbeta med näringsliv och samhälle. Detta uttrycks också i samverkansstrategin vilken brutits ned i fyra delmål; samverkansmeritering, personutbyte, innovationsstödssystem samt modell för regionala satsningar och engagemang. Samverkan ska också explicit beaktas i kurs- och programutvärdering samt i verksamhetsplan/verksamhetsberättelse för program samt programutvärdering.

I självvärderingen beskrivs hur lärosätet arbetar med samverkan för att få in arbetslivets perspektiv och detta sker på flera nivåer i sak, allt från deltagande i universitetsstyrelsen, fakultetsnämnder och programråd till att erbjuda examensarbeten. Deltagare i programråd deltar även i definition av nya program samt förändring av befintliga. Dock finns det inte arbetslivsrepresentanter i samtliga programråd.

När det gäller förslag till rektor om nya utbildningsprogram på grund och avancerad nivå ska en analys lämnas där utbildningens innehåll och inriktning i relation till arbetsmarknadens behov finns med. Andra viktiga faktorer i analysen är bedömning av arbetsmarknaden efter genomförd utbildning och vilka diskussioner som förts med relevanta branscher. Detsamma gäller även vid revidering och avveckling av utbildningar.

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

I självvärderingen poängteras att det är viktigt att de som har genomgått en utbildning har de kompetenser som efterfrågas på arbetsmarknaden och att de kan tillföra ny kompetens och nya perspektiv i arbetslivet. Kopplingen till kontakt med forskningen finns för att lösa det sistnämnda även om den kan förbättras (se även aspekt 2.2). Deltagande av arbetslivsrepresentanter i nämnder samt alumnundersökningar är viktiga metoder för att säkerställa att studenterna har rätt kompetens när de går ut i arbetslivet. Alumnundersökningen nämndes under platsbesöket för utbildningar på grundläggande- och avancerad nivå men inte på forskarutbildningsnivå. Den senaste alumnundersökningen genomfördes dock år 2009 vilket visar att detta inte är en systematisk aktivitet.

Flera utbildningar har verksamhetsförlagd utbildning (VFU) vilket ger en naturlig koppling till arbetslivet. VFU följs sedan upp av ansvarig lärare. Lärarhögskolan deltar i en försöksverksamhet med övningsskolor och får via detta en kontinuerlig återkoppling vad gäller studenternas kompetens och utbildningens utformning. Utbildningar som inte har VFU som obligatorisk del kan istället ha praktikperioder för sina studenter, case som är kopplade till riktiga problem i företag t.ex., gästföreläsare, olika typer av samverkan på årsbasis samt projektkurser i samverkan med företag. För vissa utbildningar förekommer även nationella eller internationella praktikplatser. För utbildningar utan direkt yrkeskoppling finns 'Kompetensportföljen' som är en utbildning för universitetslärare i hur man kan integrera samverkan i utbildningen. Denna kan även användas som ett verktyg för omvärldsbevakning samt för att förstå hur arbetsmarknaden fungerar. Ett tjugotal utbildningar använder denna portfölj. Andelen externa examensarbeten är också en indikator i fördelning av budgetramar och den var år 2015 30 procent. Att man bland det begränsade antalet indikatorer för medelsfördelningen tagit in just denna indikator visar enligt bedömargruppens att universitetet strävar efter att stöda och utveckla samarbetet med arbetslivet.

Lärosätet har i sitt kvalitetssäkringssystem fakultetsaudits var sjätte år. Målet är att ha med arbetslivsrepresentanter vid audits. Bedömargruppen ser positivt på dessa planer.

Lärosätet arbetar även med uppdragsutbildning. Lärdomar från dessa med avseende på arbetslivets perspektiv saknades i självvärderingen likaså hur samarbetet med externa relationer används för att förbättra kvaliteten på utbildningar på både grund- och avancerad nivå.

När det gäller forskning finns en företagsforskarskola med intag vartannat år. De som deltar där får via samarbete med sina huvudmän en koppling till näringslivet.

De aktiviteter som beskrivits är alla för pågående utbildning. Några klara indikationer för hur man jobbar med trendspaning för att framtidssäkra utbildningar samt samarbete med omgivande samhälle/arbetsliv på övergripande nivå kunde inte bedömargruppen hitta. Detta gäller även den lärosätetsövergripande kontrollen av hur kontakt med arbetslivet sker inom alla utbildningar. Denna kontroll bör ske via kvalitetssäkringssystemet men det är oklart om och hur kontakt med arbetslivet säkras via lärosätets kvalitetssäkringssystem. Dessa delar av kvalitetssäkringsarbetet bör utvecklas vidare.

Analys av arbetsmarknad och samverkan görs vid inrättande, revidering och avveckling av utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Då arbetslivsrepresentanter finns med i universitetsstyrelsen, fakultetsnämnder, programråd så får de tillgång till denna information. Studenter, som också är relevanta intressenter, finns också representerade där.

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

Arbetet med arbetslivets perspektiv bedöms sammantaget vara tillfredsställande.

Perspektiv: Studenters och doktoranders perspektiv**Bedömning med motivering:**

Lärosätet arbetar systematiskt för att säkerställa studenternas och doktorandernas rätt att utöva inflytande över utbildningen och sin situation.

Grunden för studenternas rätt att utöva inflytande regleras, utöver vad som anges i lag och förordning, i dokumentet 'Regler för studentinflytande vid Umeå universitet'. Studenter och/eller doktorander har rätt att vara och, enligt vad bedömargruppen har sett, är också representerade i beslutande organ genom hela linjeorganisationen, såväl som i de två centrala strategiska råden USSR samt FOSTRA. Bedömargruppens uppfattning utifrån självvärderingen och intervjuerna under platsbesöket är att studenters medverkan genomgående är en fråga som såväl anställda som kårer tar på stort allvar.

En utmaning som kvarstår för lärosätet är distansstudenternas rätt och möjlighet att utöva inflytande, en grupp för vilka även studentkårerna uttryckt stora svårigheter att utöva representation. Om distansstudenternas rätt att utöva inflytande ska kunna mötas på en nivå likställd med campus-studenter är ett förslag att följa kursernas digitalisering och även förlägga aktuella möten till digitala miljöer. En relaterad utmaning är de internationella studenternas representation och möjlighet att påverka. I nuläget saknas viktig dokumentation på engelska och det är svårt för internationella studenter att hitta representationssammanhang där det använda språket är engelska. Särskilt fokus bör riktas på hur lärosätet kan möta dessa utmaningar.

Studenters och doktoranders medverkan i beslutsfattande råd innebär ofta utmaningar - främst pga. de korta perioder de innehar uppdrag samt att studenter ofta saknar insyn i historiken kring frågor och beslut. Det kan innebära hinder för studentens möjlighet att utöva inflytande, och i förlängningen även att fakulteter och institutioner riskerar att missa studenters perspektiv på viktiga frågor - ett perspektiv som bär kunskap och erfarenheter som anställd personal ofta saknar. Det är därför rimligt att universitet i det systematiska arbetet säkerställer att rätten till inflytande även inkluderar ett strategiskt arbete för hur de kan samarbeta med kårerna i att introducera samt stödja studenter och doktorander i deras representationsarbete. Ett gott exempel på detta är en introducerande kurs för studentrepresentanter, med syfte att stödja och premiera deras engagemang, som genomfördes vid lärosätet under 2016. En sådan kurs skulle med fördel kunna göras till en återkommande aktivitet i kvalitetssystemet. Ett annat exempel på samma tema fann vi vid programråden inom samhällsvetenskap, där studenter äger en stående punkt på dagordningen. Intervjuade studentrepresentanter berättade att denna punkt gör tydligt hur de kan förbereda sig inför samt delta i mötet på ett aktivt sätt. Under platsbesöket framkom att stödet till studentrepresentanter skiljer sig mycket mellan olika sammanhang. Ett förslag är därför att varje råd formaliserar ett specifikt uppdrag för en ledamot att introducera och stödja rådets studentrepresentanter.

För doktorander är frågan om inflytande extra komplex i och med doktorandutbildningens ofta individuellt anpassade upplägg, samtidigt som representationsuppdrag balanseras mot tid för forskning och undervisning. Här föreslår bedömargruppen en medveten satsning på att utvärdera möjliga former för meritering av doktoranders engagemang.

Studenters medverkan och inflytande över utbildningen är dock inte något som enbart bör ske på en aggregerad nivå, utan dagligen i kurser och program. Där är arbetet med studentcentrerat lärande ett

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

viktigt område för att medvetandegöra studenter om såväl deras eget ansvar som deras förmåga att påverka det egna lärandet. Studentcentrerat lärande är ett särskilt fokusområde i ESG och i självvärderingen lyfter lärosätet problem-based learning vid juristprogrammet, peer-learning inom medicin samt case-metodik som exempel. Arbetet följs upp genom kurs- och programutvärderingar och stöds av kurser som erbjuds vid Universitetspedagogik och lärandestöd (UPL). För att stärka det strategiska utvecklingsarbetet är ett förslag att genom fakultetsauditen lyfta särskilt välfungerande exempel av studentcentrerat lärande, samt att inkludera en formulering om lärarnas förmåga att involvera studenter i undervisningen i kriterierna för meriterade och excellenta lärare, t.ex. att läraren använder en bred repertoar av olika studentaktiva metoder på relevanta sätt, eller tillämpar pedagogiska metoder där studenter blir en tillgång i varandras lärande.

Lärosätet arbetar systematiskt med att följa upp, utvärdera och utveckla student- och doktorandinflytandet. Åtgärder som planeras eller genomförs till följd av en granskning kommuniceras till relevanta intressenter.

Lärosätet har på ett flertal sätt arbetat för att inkludera studenter i det kontinuerliga kvalitetsarbetet, t.ex. genom de specifika aktiviteterna kring fakultetsaudits samt program- och kursutvärderingar. Arbetet med de återkommande enkäterna och sammanställningarna, nybörjarenkäten och studentbarometern, utgör en viktig del av det formaliserade och systematiska arbetet med att fånga upp studenters erfarenheter samt att skapa underlag för jämställdhetsarbete. Arbete återstår dock med att integrera resultatet från dessa i övrigt kvalitetsarbete samt att förtydliga ansvaret för hur de kommuniceras samt följs upp. Lärosätet behöver även se över frågan om kommunicerandet av resultat till relevanta intressenter, där rutinerna ser väldigt olika ut mellan olika fakulteter och institutioner.

För lärosätet finns god utvecklingspotential i att skapa fler platser och tillfällen där studenter proaktivt kan delta i samt driva samtal tillsammans med undervisande personal om pedagogisk utveckling. Här har kvalitetssystemet goda möjligheter att leda vägen genom studentkårsskrivelsen och fakultetsauditen.

Studentkårsskrivelsen (aktivitet 8) är en formaliserad aktivitet i vilken kårerna vart tredje år har möjlighet att universitetsgemensamt samla frågor och ärenden som inte har lösts på en lokal nivå, samt synliggöra och lyfta för studenterna prioriterade utvecklingsområden. Särskilda styrkor med skrivelsen är t.ex. att den inte bara lyfter problem utan även skriver fram förslag på hur problemen kan lösas, att den har en ansvarig mottagare i form av USSR samt att den har en bestämd uppföljningsordning där USSR väljer ut tre områden prioriterade för fakulteter och programråd att arbeta med samt återrapportera om. Under platsbesöket kom det fram att det ibland upplevs svårt att bryta ner de prioriterade områdena till konkreta åtgärder på lokal nivå. En anledning till detta kan vara att arbetsordningen är tydligare formaliserad på vägen till USSR än tillbaka ut till fakulteter och program. Idealt vore att skapa utrymme för att utveckla rutiner för hur studenter och lärare på fakultets- och programnivå tillsammans kan arbeta med att både tolka vad studentkårsskrivelsen betyder för den egna miljön och gemensamt arbeta med implementering av åtgärder. I sin kommentar hävdar lärosätet att detta redan sker.

Fakultetsaudits (aktivitet 10) är beskrivet tidigare, men för studenters och doktoranders perspektiv kan särskilt lyftas de möjligheter för studentmedverkan som skapas i och med att studenter är med i hela processen, från val av område och utformning av arbetssätt till skrivning av rapport, samt att

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

processen för den grupp som genomför auditen utgör en viktig funktion i sig. Auditen är ett utmärkt tillfälle för gemensamt lärande där traditionella roller har möjlighet att förändras. För att ytterligare stärka det gemensamma lärandet mellan lärare och studenter skulle det vara intressant att involvera mer än en student i auditgruppen, t.ex. en student från varje vetenskapsområde.

Sammanvägd bedömning av studenters och doktoranders perspektiv

Lärosätet har ett väl fungerande arbete med att säkerställa studenter och doktoranders rätt att utöva inflytande över utbildning och sin situation. Några särskilt goda exempel är den väl integrerade studentrepresentationen i USSR som ytterligare förstärks i och med det återkommande arbetet med studentkårsskrivelsen, samt studenters medverkan i fakultetsaudits där utrymme även ges för en gemensam lärandeprocess mellan lärare och studenter.

Bland de utmaningar som lärosätets kvalitetssystem står inför kan framför allt nämnas att tillsammans med kårerna kontinuerligt arbeta fram nya former för att stärka och fånga studenters engagemang kring utbildning och kvalitetsfrågor. Det är en viktig utmaning för hela högskolesektorn. Därutöver har lärosätet kvar arbete med internationella- samt distansstudenters rätt och möjlighet att utöva inflytande på sin utbildning, att hitta tydliga former för hur resultat från kurs- och programutvärderingar kommuniceras till studenter vid samtliga av universitets delar, samt att utveckla incitament och stöd för doktoranders representation.

Utmaningarna och förutsättningarna för studentmedverkan skiljer sig åt mellan universitets olika delar – men i kvalitetssystemet finns goda förutsättningar för att bygga på goda erfarenheter och sprida dessa mellan universitetets olika miljöer.

Arbetet med studenters och doktoranders perspektiv bedöms sammantaget vara tillfredställande.

Perspektiv: Jämställdhetsperspektiv**Bedömning med motivering:****A. Lärosätet säkerställer inte ett aktivt arbete med att integrera ett jämställdhetsperspektiv på alla nivåer i verksamheten.**

Jämställhetsarbetet vid Umeå universitet, som ingrips i arbetet med lika villkor, har fram till nyligen organiserats på central nivå. From 2016 är en vicerector ansvarig för området och under tiden 2011-2016 fanns ett råd för lika villkor, som för närvarande är under omorganisation. En brist, som tas upp i självvärderingen, har varit att rådet legat vid sidan av linjeorganisationen och att jämställhetsarbetet därför inte tydligt integrerats i ordinarie besluts- och planeringsprocesser. Detta förhållande har haft till resultat att planer för lika villkor etc. inte integrerats med övrig verksamhetsplanering.

Den senast beslutade planen för lika villkor gällde för perioden 2014-05-01 – 2015-12-31. Det är noterbart att Umeå universitet stått utan beslutad central plan för lika villkor under ett år under en period då detta var ett lagkrav. Enligt självvärderingen har Umeå universitet inte ännu beslutat om lärosätet fortsatt ska ha en central plan för lika villkor. Umeå universitet har, i likhet med övriga lärosäten, nu i uppdrag att utveckla jämställdhetsintegreringen av lärosätet. Enligt uppdraget ska en plan tas fram som ska innehålla utvecklingsbehov, mål och aktiviteter som lärosätet avser att vidta och som ska genomföras under åren 2017–2019. Detta är dock inget nytt; uppdrag om jämställdhetsintegrering har funnits för statliga myndigheter sedan 1994. Bedömargruppens tolkning av att "säkerställa ett aktivt arbete med att integrera jämställdhetsperspektiv" är att det skulle kunna tolkas som jämställdhetsintegrering så som det definierats i det statliga uppdraget, men att en bredare

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

tolkning bör användas som öppnar upp även för andra angreppssätt. Dock anser bedömargruppen att när jämställdhet är integrerat i kvalitetssystemet måste jämställdhet komma in i de beslutsprocesser som ingår i kvalitetssystemet och i de mål som sätts upp i åtgärdsplaner som ingår i kvalitetssystemet. Vi har i det material vi fått tillgång till inte kunnat se att så är fallet.

För grund- och avancerad nivå står på sid 4 i självvärderingen att kvalitetssystemet ska omfatta jämställdhet och i handlägningsordningen står att kvalitetssystemet ska granska och utvärdera lika villkor och att detta ska göras inom ramen för utbildningsprocessen. "Lika villkor" finns således med, däremot nämns inte "jämställdhet" explicit någon gång i handlägningsordningen för kvalitetssystemet för grund- och avancerad nivå.

I självvärderingen och i handlägningsordningen står det att lika villkor inklusive jämställdhet finns med i forskarutbildningen och att det ska vara integrerat i samtliga delar av utbildningen. Men "jämställdhet" nämns bara explicit på ett ställe i handlägningsordningen.

Utänför självvärderingens avsnitt om jämställdhet nämns inte jämställdhet alls, förutom i avsnittet om åtgärdsplaner baserade på studentkårsskrivelsen (sid 52): "I detta fall är det svårt att veta om något av de prioriterade områdena berör män och kvinnor på olika sätt. UmU utgår ifrån att ett jämställdhetsperspektiv finns med i prioriteringen av områden." Vid platsbesöket framkom inte några detaljer om hur uppföljningen av jämställdhetsaspekten på studentkårsskrivelsen går till, eller om fakulteterna har haft ett jämställdhetsperspektiv med då prioriteringen gjordes. Bedömargruppen rekommenderar Umeå universitet att följa upp detta som ett led i att öka medvetenheten inför nästa studentkårsskrivelse.

Det är alltså inte mycket som framgår ur självvärderingen om hur integrationen av jämställdhet/lika villkor i kvalitetssystemet ska gå till i praktiken. Men i handlägningsordningen för kvalitetssystemet för grund- och avancerad nivå nämns "lika villkor" explicit för två av aktiviteterna: programutvärdering (aktivitet 5), och uppföljning av studentkårsskrivelsen (aktivitet 8). För forskarutbildning finns "lika villkor" med i handlägningsordningens inledning, men inte på något mer ställe. För att säkerställa ett utifrånperspektiv i dessa viktiga frågor rekommenderar bedömargruppen att jämställdhet skall vara ett perspektiv som alltid ska ingå explicit i kvalitetssystemets aktiviteter programutvärdering med kollegial granskning (aktivitet 10) och fakultetsaudits (aktivitet 9) samt i resulterande åtgärdsplaner. I självvärderingen framgår att ansvaret för att aktiviteter och åtgärder för lika villkor ligger i linjeorganisationen. Bedömargruppen ser det som positivt att detta arbete tydligare än tidigare integrerats här. Enligt självvärderingens avsnitt om jämställdhet har Umeå universitet sedan 2006 genomfört återkommande medarbetar- student- och doktorandenkäter där det bl. a. har varit fokus på jämlikhet och lika villkor. Dessa enkäter ingår numera i kvalitetssystemet. Det är alltså huvudsakligen aktiviteter som syftar till att samla in data och information. I självvärderingens avsnitt om jämställdhet står det att resultaten från en del av aktiviteterna, framförallt olika enkäter, som ingår i kvalitetssystemet har varit underlag för arbetet med handlingsplan för jämställdhetsintegrering.

Umeå universitet antog 2017-06-13 Handlingsplan för jämställdhetsintegrering 2017-2019 (FS 1.1-794-2017). Vid platsbesöket framgick att arbetet med handlingsplanen genomförts av en centralt ledd grupp men med representanter för de olika fakulteterna. Handlingsplanen omfattar tre problemområden: 1. Akademisk karriär och anställningsvillkor, 2. Studieval och genomströmning samt 3. Processer för styrning och uppföljning. Valet av fokusområden verkar rimligt i ljuset av jämställdhetsintegreringens kärna, statens rekryteringsmål för professorer och uppdragsbeskrivningen

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

i regleringsbrevet. Detaljeringsgraden i planen är dock relativt låg och aktiviteterna är beskrivna på ett schematiskt sätt.

Sammanfattningsvis konstaterar bedömargruppen att Umeå universitet har ett väl utvecklat system för datainsamling och analys vad gäller jämställdhet, bland annat med likabehandlingshandläggare på alla fakulteter och likabehandlingsföreträdare på alla institutioner och enheter samt ett flertal enkäter. Det är också positivt att den nya organisationen för rådet för lika villkor kommer att bli bättre integrerad med linjeorganisationen. Men arbetet med att integrera jämställdhet och lika villkor i de beslut, mål och åtgärdsplaner som ingår i kvalitetssystemet har inte alls kommit lika långt. Som viktiga exempel på dessa brister vill bedömargruppen framförallt peka på att det inte framgår att jämställdhet och lika villkor är aspekter som skall beaktas vid inrättande eller nedläggning av program eller forskarutbildningsämnen. Bedömargruppen rekommenderar att i kvalitetssystemet för grund- och avancerad nivå ska jämställdhet (och lika villkor) vara perspektiv som måste tas med i de aktiviteter som finns med kollegial granskning (aktivitet 9 och 10). Inte heller är det klart hur motsvarande kollegiala granskning skall åstadkommas för forskarutbildningen där kvalitetssystemet i nuläget är än mer utvecklat.

B. Lärosätet arbetar inte systematiskt med att följa upp, utvärdera och utveckla integreringen av jämställdhetsperspektiv. Åtgärder som planeras eller genomförs till följd av en granskning kommuniceras inte till relevanta intressenter.

Enligt självvärderingen formuleras Umeå universitets arbete med jämställdhet centralt i ett antal olika styrdokument vilket innebär att arbetet med jämställdhet följs upp och utvärderas inom ramarna för ett antal olika verksamheter, planer, undersökningar och rutiner. Arbetet med modellen med aktiva åtgärder har inte dragit i gång ännu och handlingsplanen för jämställdhetsintegrering är helt ny (juni 2017). I självvärderingen (sid 54) framgår att dekaner, prefekter och övriga chefer ansvarar för kartläggning, analys, mål och aktiviteter avseende lika villkor för studenter och anställda inom sina respektive verksamheter. Det framgår dock inte i självvärderingen hur detta arbete följs upp. Därför är det svårt för bedömargruppen att få en tydlig bild hur det systematiska arbetet med att utveckla integreringen av jämställdhet går till i praktiken.

I självvärderingen nämns resultaten av alla de enkäter som nämnts ovan under (A), liksom den könsuppdelade statistiken som finns i årsredovisningen. Dessa data kan vara en grund för uppföljning och utvärdering av jämställdhet, men i sig ger de ingen information om hur det systematiska arbetet går till. Dessa enkäter nämns också i handlingsplanen för jämställdhetsintegrering aktivitet 2.2. Av handlingsplanen framgår hur olika aktiviteter skall följas upp, men det som står är väldigt översiktligt. För aktivitet 2.2 står det t ex endast "Aktiviteter inom kvalitetssystem för utbildning", vilket inte ger tillräcklig information. Det framgår inte heller vilka relevanta intressenter är.

Sammanfattningsvis anser bedömargruppen att det är otydligt hur det systematiska arbetet med att följa upp, utvärdera och utveckla integreringen av jämställdhetsperspektiv går till. Bedömargruppen rekommenderar Umeå universitet att inledningsvis fokusera på att följa upp för utbildningen viktiga beslut och om och hur jämställdhet integrerats i dessa. Det framgår inte heller om Umeå universitet har identifierat vilka relevanta intressenter är vid kommunikationen kring förändringar i arbetet med integrering av jämställdhetsperspektiv.

Aspektområde: Uppföljning, åtgärder och återkoppling

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE**Sammanvägd bedömning av aspektområdet uppföljning, åtgärder och återkoppling**

Bedömning med motivering: Aspektområdet uppföljning, åtgärder och återkoppling bedöms sammantaget vara tillfredsställande.

Lärosätet har fastställt ett kvalitetssäkringssystem för utbildning på grundnivå och avancerad nivå som innehåller både systematiskt återkommande granskningar och återkopplingar. Ansvarsfördelningen i kvalitetssäkringsfrågor har bedömts vara tydlig. Systematiken i själva återkopplingen syns dock inte klart i självvärderingen. Frågan om "meta-loopen", d.v.s. kvalitetssäkringssystemets förmåga att förnya sig självt, är inte tydligt beskriven. Detta framstår som en svaghet i systemet, så som det är beskrivet. Vid platsbesöket gavs dock på flera nivåer vittnesbörd om att återkopplingen i praktiken sker på ett systematiskt sätt. De viktigaste mekanismerna anges nedan.

USSR är ett centralt koordinerande organ som bär ett viktigt ansvar för återkopplingen till kvalitetssäkringssystemet på metanivå. Detta organ arbetar aktivt med frågor som bidrar till utvecklingen av kvalitetssäkringssystemet och med stort engagemang bland deltagarna. Vid varje sammanträde utgör kvalitetssystemet en punkt på organets agenda.

På lokal nivå är programråden centrala aktörer i systemet. En svaghet är programrådets varierande ställning och i vissa fakulteter programrådets svaga egna resurser. Platsbesöket visade, att programråden utgör en väsentlig del av kvalitetssäkringssystemet, med programanalyser, verksamhetsberättelser och verksamhetsplaner som viktiga uppföljningsinstrument. På metanivå följs programrådets arbete upp av USSR.

Kollegial granskning av program (aktivitet 9) kan ge ytterligare bidrag till uppföljningen av kvalitetssystemet. Denna aktivitet har ännu inte inletts, varför det är för tidigt att bedöma dess roll i helheten. En återkoppling från denna aktivitet till USSR vore en naturlig del av systemet.

Fakultetsaudits är ett viktigt instrument för att stöda en fortlöpande utveckling av kvalitetsarbetet och sprida goda exempel inom universitetet. Återkopplingsarbetet efter de utförda auditerna har varit aktivt och åtgärder har vidtagits för att rätta till de brister som uppdagats. Meta-loopen förverkligas också genom rapportering till USSR.

Vid platsbesöket framstod särskilt USSR och fakultetsaudits som viktiga element i meta-uppföljningen och utvecklingen av själva kvalitetssäkringssystemet.

För utbildning på forskarnivå är systemet ännu inte utvecklat till samma nivå. Man står dock i beråd att inleda arbete på detta område. Det nuvarande, mer traditionella systemet är dock inte behäftat med sådana svagheter att det inte kunde betecknas som tillfredsställande. De individuella studieplanerna, vilkas roll framhävs, utgör ett viktigt instrument för uppföljningen av studiernas kvalitet på individnivå. Bedömargruppen var emellertid inte övertygad om att uppföljningen av eventuella systematiska brister fungerar väl, varför gruppen ser det aviserade reformarbetet avseende forskarnivån som en viktig åtgärd för en utveckling av kvalitetssäkringssystemet.

Ett kontinuerligt utvecklingsarbete vad avser verksamhetens kvalitet pågår på många områden. Exempelvis följer man upp lärosätets tydligt utarbetade struktur avseende rekrytering av undervisande personal med en översyn som strävar till ytterligare förbättringar. Genom bemanningsplaneringssystemet följer man upp bl.a. andelen disputerade lärare.

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

Genom studentenkäter erhåller man såväl för de nationella som de internationella studenternas del feedback angående undervisning och miljö. Under platsbesöket framkom att dessa enkäter spelade en betydlig roll vid uppföljningsarbetet bl.a. inom ramen för programråden. Återkopplingen ledde också till konkreta förbättringsåtgärder.

Vad gäller jämställdhetsarbetet anser bedömargruppen att det är otydligt hur det systematiska arbetet med att följa upp, utvärdera och utveckla integreringen av ett jämställdhetsperspektiv går till. Hur lärosätet arbetar på lärosätesövergripande nivå med samarbete med det omgivande samhället/arbetsliv kunde inte bedömargruppen se från underlagen. Detta gäller även den lärosätesövergripande kontrollen av hur kontakt med arbetslivet sker inom alla utbildningar.

En generell svaghet ligger i att kommunikationen till relevanta intressenter av åtgärderna för återkoppling och uppföljning inte förefaller ske helt genomtänkt och systematiskt. Det finns också utrymme för förbättring av den information som sprids via webben. Arbeta på dessa områden pågår, som beskrivits i tidigare avsnitt.

Sammantaget anser bedömargruppen att lärosätet kvalitetssäkrar utbildningarna på ett systematiskt och effektivt sätt och säkerställer att utvecklingsområden identifieras, följs upp och åtgärdas.

Samlat omdöme: Inte godkänt kvalitetssäkringsarbete

Motivering: Sammantaget visar underlagen att kvalitetssäkringsarbetet inte kan godkännas. Enligt UKÄ:s metod skall samtliga aspektområden och perspektiv bedömas som tillfredsställande för att det samlade omdömet skall bli positivt. Då aspektområde 3 och jämställdhetsperspektivet ännu inte kunnat bedömas som tillfredsställande, ser sig bedömargruppen tvungen att inte godkänna kvalitetssäkringsarbetet vid lärosätet, trots dess otvetydiga förtjänster.

Lärosätet har ett på många punkter genomtänkt och fungerande kvalitetssäkringsarbete. Grundbulten i systemet är det kvalitetssystem för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, med elva aktiviteter avsedda att genomföras i cykler på ett, tre och sex år, som antogs år 2015. De delar som man redan har mer breda erfarenheter av har också uppfyllt förväntningarna. Detta ger en god grund för ett systematiskt kvalitetsarbete, med det Utbildningsstrategiska rådet (USSR) som central aktör och med fakultetsaudits och programrådsarbetet som viktiga instrument. Också de andra komponenterna i åtgärds paketet är betydelsefulla.

Det är dock inte helt klart, vilka kvalitetskomponenter som avses få en återkommande behandling inom det angivna kvalitetssystemet, vilket reflekteras i bedömargruppens överväganden rörande frågor som forskning och utbildning samt arbetslivsperspektiv på utbildning. Förutsättningarna för att utnyttja systemet på ett lärosätesövergripande sätt finns dock. Detta har man också avsett göra när det gäller forskarutbildningen, vars kvalitetssystem ännu inte är på samma systematiska nivå som kvalitetssystemet för grund- och avancerad utbildning.

Som ovan framgått finner bedömargruppen att lärosätets kvalitetssäkringsarbete uppfyller kraven i tre av fyra aspektområden, samt student- och arbetslivsperspektivet. Vad avser aspektområde tre, utformning, genomförande och resultat, jämställdhetsperspektivet samt vissa bedömningsgrunder inom främst aspektområde två har systemet inte funnits vara tillfredsställande. Det finns också annars svagheter som kan åtgärdas och utvecklingsområden som kan förbättras. Efter att svagheter

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

åtgärdats har systemet enligt bedömargruppens mening goda förutsättningar att fungera som ett konsekvent och transparent system med vars hjälp man förmår genomlysna och utveckla alla delar av organisationen.

Aspektområde: Styrning och organisation

Det nya kvalitetssäkringssystemet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå med 11 punkter framstår som ett system med element på alla nivåer av verksamheten. USSR har överblicken över systemet som helhet. Fakultetsaudits som del av kvalitetssäkringssystemet har redan efter två omgångar visat sig ha betydande potential för att sprida goda exempel över universitetet.

Kvalitetssystemet för forskarutbildning är inte lika väl utvecklat, men har inte av bedömargruppen bedömts som bristfälligt. Planen att integrera detta kvalitetssystem i det ovan nämnda systemet förtjänar att förverkligas.

Generellt sett, både i relation till detta aspektområde och i samband med andra aspektområden, har lärosätets arbete med att säkerställa kommunikation angående kvalitetsarbetet till relevanta intressenter bedömts vara icke tillfredsställande. Särskilt kan uppmärksammas, att tillgången till information på engelska för internationell personal och studenter är begränsad.

Bedömargruppen noterar även att lärosätets mål och strategier inte är explicit integrerade i kvalitetssystemet, en svaghet som lärosätet självt påpekar i självvärderingen att det bör åtgärdas. Detta förslag stödjer bedömargruppen.

Sammantaget är aspektområdet tillfredsställande.

Aspektområde: Miljö, resurser och område

Personalen ges möjlighet att utveckla sin kompetens och man lägger stor vikt vid pedagogisk utveckling. Lärosätet har en lovvärd ambition att öka andelen undervisning som utförs av disputerade lärare, vilken också stöds med budgetmedel.

När det gäller kopplingen mellan forskning och utbildning har bedömargruppen inte funnit tillräcklig evidens för att lärosätet säkerställer och systematiskt följer upp denna koppling, även om det systematiska och resultatrika arbetet på att öka andelen disputerade i lärarkåren förtjänar en eloge. Rekryteringsprocesserna är i sin ordning.

Lärosätets arbete med att säkerställa ändamålsenlig infrastruktur och studentstöd stöds bl.a. av studentenkäter. Det är dock en svaghet att distansstudenterna inte deltar i enkäterna och lärosätet kan inte heller visa hur det förhåller sig till infrastruktur när det gäller den här studentgruppen.

Sammantaget är aspektområdet tillfredsställande.

Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat

Även om det föreligger ett flertal aktiviteter som syftar till att följa upp, utvärdera och utveckla utbildningarnas utformning och genomförande, har lärosätet inte på ett tillfredsställande sätt visat att man arbetar systematiskt med att följa upp och utvärdera att studenternas faktiska läranderesultat motsvarar de förväntade resultaten. Lärosätets systematiska arbete med målmatriser har bedömts vara en styrka, men målmatriserna är tillsvidare för grova för att i tillräcklig mån ge en bild av hur ett programs kurser bidrar till måluppfyllelsen. Processerna för kring inrättande/nedläggning av utbildningar samt rutiner och processer för utveckling och utformning är i sin ordning.

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

På forskarutbildningsnivå är rutinerna och processerna för utveckling, utformning, inrättande och nedläggning av utbildningar mer otydligt beskrivna. På denna nivå utgör å andra sidan den tydliga kopplingen mellan de individuella studieplanerna och de nationella målen en styrka.

Sammantaget är aspektområdet inte tillfredsställande.

Arbetslivets perspektiv

Kopplingen till arbetslivet sker på flera plan. Att man tar detta arbete på allvar visas bl.a. av att andelen externa examensarbeten upphöjts till en indikator i fördelningen av budgetramar.

Trendspaningen för att framtidssäkra utbildningen kunde utvecklas och samarbetet med det omgivande samhället på övergripande nivå struktureras tydligare bl.a genom en tydligare koppling till kvalitetssystemet.

Sammantaget är perspektivet tillfredsställande.

Studenters och doktoranders perspektiv

Lärosätet har ett väl fungerande arbete med att säkerställa studenters och doktoranders rätt att utöva inflytande över utbildningen. Den återkommande studentkårsskrivelsen samt en seriös studentrepresentation på olika nivåer är positiva element i detta perspektiv. Arbetet på att engagera nya studenter i arbetet, att förbereda dem för arbetet och att kommunicera med studenterna bör utvecklas. Distansstudenterna borde engageras i högre grad.

Sammantaget är perspektivet tillfredsställande.

Jämställdhetsperspektiv

Bedömargruppen konstaterar att Umeå universitet har ett väl utvecklat system för datainsamling och analys, positivt är även att rådet för lika villkor kommer integreras bättre i linjeorganisationen. Dock har arbetet med att integrera jämställdhet och lika villkor i de beslut, mål och åtgärdsplaner som ingår i kvalitetssystemet inte alls kommit lika långt. Som viktiga exempel på dessa brister vill bedömargruppen framförallt peka på att det inte framgår att jämställdhet och lika villkor är aspekter som skall beaktas vid inrättande eller nedläggning av program eller forskarutbildningsämnen. Det är även otydligt hur det systematiska arbetet med att följa upp, utvärdera och utveckla integreringen av jämställdhetsperspektiv går till och det framgår inte heller om Umeå universitet har identifierat vilka relevanta intressenter är vid kommunikationen kring förändringar i arbetet med integrering av jämställdhetsperspektiv.

Sammantaget är perspektivet inte tillfredsställande.

Aspektområde: Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Lärosätet har fastställt ett kvalitetssäkringssystem för utbildning på grundnivå och avancerad nivå som innehåller både systematiskt återkommande granskningar och återkopplingar. Ansvarsfördelningen i kvalitetssäkringsfrågor har bedömts vara tydlig. Systematiken i själva återkopplingen syns dock inte klart från underlagen. Kvalitetssäkringssystemets förmåga att förnya sig självt är inte heller tydligt beskriven. För utbildning på forskarnivå är systemet ännu inte utvecklat till samma nivå. Det nuvarande, mer traditionella systemet, är dock tillfredsställande. Bedömargruppen ser framförallt en svaghet gällande uppföljningen av eventuella systematiska brister inom forskarutbildningen vid Umeå universitet. Kommunikationen till relevanta intressenter kring uppföljning, åtgärder och återkoppling förefaller inte ske helt genomtänkt och systematiskt. Det finns också utrymme för förbättring av den information som sprids via webben.

Sammantaget är aspektområdet tillfredsställande.

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

Bilaga 1

Webbintervju med Umeå universitet (UmU), torsdagen den 30 mars 2017

Tid (max)	Vad
8:30-8:45	Tekniktest UKÄ-UmU Bedömargruppen samlas (UKÄ, Stockholm)
8:45-9:30	Inledande samtal med ledningen
9:30-9:45	Bedömargruppen överlägger
9:45-10:30	Centrala funktioner med kvalitetsansvar inom förvaltningen
10:30-10:45	Bedömargruppen överlägger
10:45-11:15	Universitetsstyrelsen
11:15-11:30	Bedömargruppen överlägger
11:30-12:15	Representanter för studenter och doktorander
12:15-12:30	Bedömargruppen överlägger
13:15-14:30	Utbildningsledare från fakulteter och lärarhögskolan
14:30-14:45	Bedömargruppen överlägger
14:45-15:30	Arbetslivsföreträdare som UmU samarbetar med

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE
Bilaga 2

Schema för platsbesök, Umeå universitet 22-24 maj 2017

Tid	Vad
08:30-10:00	Intervju med rektor, prorektor, vicerektorer samt biträdande universitetsdirektör
10:00-10:15	Bedömargruppen sammanträder
10:15-11:45	Interjuver med ledningen på samtliga FAK/läraryhög.
11:45-12:00	Bedömargruppen sammanträder
12:00-12:30	Intervjuer med studentrepresentanter som sitter i USSR
12:30-12:45	Bedömargruppen sammanträder
12:45-13:30	LUNCH
13:30-13:45	Bedömargruppen sammanträder
13:45-14:45	Intervjuer med centrala funktioner inom USSR
14:45-15:00	Bedömargruppen sammanträder
15:00-15:30	Intervjuer med studentrepresentanter som sitter i FOSTRA
15:30-15:45	Bedömargruppen sammanträder
15:45-17:15	Intervjuer med centrala funktioner inom FOSTRA
17:15-17:45	Bedömargruppen sammanträder

Tid	Vad
08:30-09:00	Intervjuer med student- och doktorandrepresentanter från ex. institutionsstyrelser eller liknande organ
09:00-09:15	Bedömargruppen sammanträder
09:15-10:00	Intervjuer med revisionsteam
10:00-10:15	Bedömargruppen sammanträder
10:15-11:30	Intervjuer med mottagarna för auditrapporter
11:30-11:45	Bedömargruppen sammanträder
11:45-12:45	LUNCH
12:45-13:00	Bedömargruppen sammanträder
13:00-13:30	Intervjuer med doktorander
13:30-13:45	Bedömargruppen sammanträder
13:45-14:30	Intervjuer med handledare och examinatorer
14:30-14:45	Bedömargruppen sammanträder

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

14:45-15:30	Intervjuer med kvalitetsansvariga för forskarutbildningar
15:30-15:45	Bedömargruppen sammanträder
15:45-17:15	Intervjuer med de som är mottagare och utförare av USSR:s arbete per fakultet/institution.
17:15-18:15	Bedömargruppen sammanträder

Tid	Vad
08:30-09:00	Intervjuer med studentrepresentanter från programråd
09:00-09:15	Bedömargruppen sammanträder
09:15-10:15	Intervjuer med ordföranden för programråd
10:15-10:30	Bedömargruppen sammanträder
10:30-11:30	Intervjuer med institutionsnivå, lärarrepresentanter
11:30-11:45	Bedömargruppen sammanträder
11:45-12:30	LUNCH
12:30-12:45	Bedömargruppen sammanträder
12:45-13:30	Intervjuer med arbetslivsrepresentanter/ externa ledamöter i programråd
13:30-13:45	Bedömargruppen sammanträder
13:45-14:30	Bedömargruppen sammanfattar platsbesöket
14:30-15:00	Avslutande samtal med lärosätets ledning
15:00-15:30	Bedömargruppen sammanträder

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

Bilaga 3

Lärosätets svar på delning av preliminärt yttrande

UMEÅ UNIVERSITET

Kommentarer på bedömargruppens preliminära yttrande över kvalitetssäkringsarbetet vid Umeå universitet

Bakgrund

Umeå universitet har som ett av fyra lärosäten deltagit i Universitetskanslerämbetets pilotgranskning av universitetets interna system för kvalitetssäkring. Umeå universitet har fått bedömargruppens preliminära yttrande på delning och beretts möjlighet att kontrollera innehållet och påpeka sakfel.

Umeå universitet konstaterar att delar av lärosätets systematiska kvalitetsarbete hade kunnat beskrivas utförligare och tydligare i självvärderingen. Det är en erfarenhet som lärosätet tar med sig inför kommande utvärderingar. Eftersom detta är en pilotgranskning där anvisningar och mallar torde komma att justeras och tydliggöras inför de skarpa omgångarna, önskar Umeå universitet lämna viss kompletterande information om lärosätets kvalitetsarbete. Denna information tillsammans med de sakfel som Umeå universitet kunnat identifiera sammanfattas under rubriken *Rättelser och kompletterande information*.

Umeå universitet finner att bedömargruppen har lagt ner ett omfattande arbete med att ta del av universitetets självvärdering och att samla erfarenheter och information i samband med platsbesöket. Bedömargruppens yttrande är gediget och Umeå universitet anser att det kommer att vara ett viktigt stöd i lärosätets fortsatta utveckling av kvalitetssäkringsarbetet. För att till fullo kunna tolka bedömargruppens yttrande och kunna använda det som ett verktyg för utveckling, ber Umeå universitet bedömargruppen om förtydliganden avseende vissa delar. Dessa sammanfattas under rubriken *Frågor och kommentarer till bedömargruppen*.

Rättelser och kompletterande information

Sid 4

Förkortningen EUA-CDE är förkortning för European University Association Council for Doctoral Education.

Sid 5 och 10

De grupper som utför aktivitet 10 (Fakultetsaudits) i Umeå universitets kvalitetssystem kallas granskningsgrupp (inte revisionsteam).

Sid 6 och 19

Umeå universitet instämmer i bedömargruppens kritik om att mer information och fler av universitetets styrdokument bör finnas översatta till engelska. Umeå universitet vill dock tillägga att för forskarutbildning finns samtliga regelverk översatta, se <http://www.umu.se/regelverk/english/education-and-research>

UMEÅ UNIVERSITET

Bedömargruppen anger att *"Ur självvärderingen framgår dock inte om det finns individuellt stöd även för doktorander, t ex med skrivande, på samma sätt som för grund- och avancerad nivå, vilket skulle kunna vara till stor hjälp för både doktorander och handledare."*

Umeå universitet beklagar att detta inte framkom av självvärderingen och hänvisar till exempelvis <http://www.student.umu.se/english/during-your-studies/academic-resource-centre/write-here-write-now/>

Bedömargruppen anger att *"Vid platsbesöket påpekades att viss för forskarstuderande väsentlig information i dag inte finns på engelska. Bedömargruppen vill betona att sådan information måste finnas tillgänglig på ett sätt så att alla forskarstuderande kan ta del av den."*

Umeå universitet beklagar att detta inte framkom av självvärderingen och hänvisar till exempelvis <https://www.aurora.umu.se/en/education-and-research/support-for-doctoral-studies/>

Den handlägningsordning som anges i fjärde stycket är en regel.

Sid 9 och 17

Bedömargruppen anger att *"Aktiva ordningar för kommunikation till intressenter utanför universitetet har ännu inte utvecklats, men lärosätet förutser här ett utvecklingsarbete. Möjliga målgrupper skulle åtminstone kunna vara potentiella studenter samt samverkanspartners och finansiärer anser bedömargruppen."*

Se Umeå universitets fråga till bedömargruppen avseende denna kommentar under rubriken *Frågor till bedömargruppen* nedan.

Därutöver önskar Umeå universitet tillägga att det under bedömargruppens intervju med lärosätet framkom att fakulteter och Lärarhögskolan kontinuerligt har möten med studenterna för att föra dialog om exempelvis pågående arbete med prioriterade områden i Studentskrivelsen. Lärarhögskolan möter studenter i dialog 2-3 gånger per termin och Umeåpedagogerna 1-2 gånger per termin. Lärarhögskolans ledning uppmuntrar dessa studenter att vidarebefordra information till övriga studenter. Som framgick vid intervjun sker kontinuerlig kommunikation också vid samrådsmöten, en av Lärarhögskolan sedan flera år upparbetad informationskanal där kommunrepresentanter och Region Västerbotten ingår.

De flesta av den medicinska fakultetens utbildningar är vårdutbildningar där landstingen är en viktig framtida arbetsgivare. Det finns ett nära samarbete med i synnerhet de fyra nordligaste landstingen, till exempel om den verksamhetsförlagda utbildningen. Ett särskilt samarbetsorgan, Vårdsam, har funnits under lång tid. Här diskuteras gemensamma frågor för universitet och Västerbottens läns landsting, VLL. VLL har representation i fakultetsnämnden, utbildningsstrategiska nämnden och de flesta av den medicinska fakultetens programråd. Det finns också organisatoriska samarbetsytor mot övriga landsting i norra regionen. De utvecklades i som en konsekvens av Umeå universitets läkarutbildning på fyra studieorter. Samarbetsytor där information utbyts finns alltså såväl på bredden som på många olika organisatoriska nivåer.

Det finns således mycket som talar för en annan slutsats än den på sid 17: *"Åtgärder som planeras eller genomförs till följd av en granskning kommuniceras inte till relevanta intressenter"*.

UMEÅ UNIVERSITET

Sid 10

Bedömargruppen anger *"Vid lärosätet finns det sedan 2013 en särskild enhet, universitetspedagogik och lärandestöd (UPL) /.../."*

Verksamheten som erbjuder professionellt och högskolepedagogiskt stöd till lärare har funnits sedan 1994 om än under annat namn och tidigare som annan organisatorisk enhet.

Sid 12

Bedömargruppen anger att *"Sedan 2013 har lärosätet dessutom satt som mål att öka andelen undervisning som genomförs av disputerade lärare. Bedömargruppen finner att detta skulle kunna vara ett bra system som ger bättre information än att bara ange hur många disputerade lärare som finns inom ett visst område. Bedömargruppen menar att denna ambition kan bidra till goda förutsättningar att stärka kopplingen mellan utbildning och forskning. Dock är det inte tydligt från tillgängliga underlag hur lärosätet säkerställer att den här kopplingen verkligen sker."*

Umeå universitet önskar tillägga att det bemanningsplaneringssystem som lärosätet använder är ett verktyg bland annat för att systematiskt följa andelen undervisning som genomförs av disputerade lärare. Genom bemanningsplaneringssystemet kan universitetet även följa andelen undervisning som utförs av docenter och professorer, liksom meriterade och excellenta lärare i enlighet med vårt pedagogiska meriteringssystem.

Sid 16

Bedömargruppen anger att *"Även medicinska fakulteten och lärarhögskolan har utvecklat fakultetsgemensamma modeller för program- och kursvärderingar för att stärka kvalitetslooparna som en del av studenternas lärandeprocesser"*.

Umeå universitet önskar tillägga att ovanstående gäller för *samtliga* av universitetets fakulteter samt Lärarhögskolan.

Sid 18

Bedömargruppen anger att *"När det gäller avgångsenkäten, är teknisk-naturvetenskapliga fakultetens modell med uppföljning och åtgärdsplan ett gott exempel på ett systematiskt sätt att ta hand om resultaten, men denna systematik finns inte på hela lärosätet, vilket bedömargruppen ser som en brist."*

Avgångsenkäten analyseras årligen och remitteras internt innan den slutligen fastställs. I rapporten föreslås dessutom aktiviteter för att komma tillrätta med identifierade problem.

Sid 24

Bedömargruppen anger att *"Idealt vore att skapa utrymme för att utveckla rutiner för hur studenter och lärare på fakultets- och programnivå tillsammans kan arbeta med att både tolka vad studentkårsskrivelsen betyder för den egna miljön och gemensamt arbeta med implementering av åtgärder."*

Umeå universitet önskar tillägga att exakt det som bedömargruppen efterfrågar redan sker som en implementerad del av aktivitet 8 i lärosätets kvalitetssystem för utbildning på grund- och avancerad nivå.

UMEÅ UNIVERSITET

Frågor till bedömargruppen

Sid 7 och 10

Bedömargruppen skriver om programrådets funktion att *”/.../ det föreligger ett behov att ytterligare diskutera eventuell harmonisering av strukturen särskilt med hänsyn till program av fakultetsöverskridande karaktär.”* Bedömargruppen anger vidare att *”variationerna i programrådsstrukturerna mellan fakulteterna kan också vålla problem, särskilt för fakultetsöverskridande program.”*

Umeå universitet har medvetet undvikit krav på likriktning och låtit fakulteter och Lärarhögskolan utveckla programrådets funktion och struktur utifrån verksamhetens behov. Umeå universitet ber bedömargruppen utveckla och konkretisera vilka risker man har iakttagit med denna lösning.

Sid 9 (m fl)

Umeå universitet instämmer i kritiken att det finns en utvecklingspotential avseende kommunikation till relevanta intressenter. Bedömargruppen anger till exempel *”Möjliga målgrupper skulle åtminstone kunna vara potentiella studenter samt samverkanspartners och finansiärer /.../”*.

Umeå universitet ber bedömargruppen exemplifiera vilka finansiärer som kan anses vara relevanta intressenter för denna information.

Sid 16

Umeå universitet ber bedömargruppen vidareutveckla vad den *jämställdhetskonsekvensanalys* som efterfrågas ska omfatta.

Sid 17-18

Bedömargruppen *”ser det som en sårbarhet i systemet att både kurs- och programvärderingar kan utformas relativt godtyckligt av respektive fakultet eller ibland av program.”*

Umeå universitet har tidigare haft en modell med standardformat på kurs- och programvärderingar, men avstår numera medvetet från denna standardisering då det sänkte kvaliteten på utfallet av utvärderingarna. Umeå universitet ber bedömargruppen utveckla och konkretisera den sårbarhet man har iakttagit med denna lösning.

Bedömargruppen rekommenderar Umeå universitet att *”/.../ tydliggöra kvalitetslooparna för studenterna och engagera dem mer i kvalitetssystemet.”*

Umeå universitet ber bedömargruppen exemplifiera och konkretisera hur lärosätet kan engagera studenterna utöver vad som redan görs idag.

Detta svar har fastställts av vicerektor Heidi Hansson efter föredragning av utredare Åsa Rudehäll. Samråd med fakulteter, Lärarhögskolan, studentkårer och Universitetsförvaltning har skett.